

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní obchod

Ukrajinsko-české zahraniční obchodní vztahy

(bakalářská práce)

Autor: Anastasiia Iaremenko

Vedoucí práce: Ing. Ilya Bolotov, MBA, Ph.D.

Praha 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne .....

.....

podpis studenta

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Ilyovi Bolotovovi, MBA, Ph.D. za odborné rady, ochotu, vstřícný přístup a čas, který věnoval mé práci.

Abstrakt

Daná práce obsahuje základní informace o ekonomikách České republiky a Ukrajiny, jejich účasti v mezinárodních organizacích a přístupech k exportní a investiční politikám, a také ke spolupráci s ostatními státy. Cílem je porovnat českou a ukrajinskou ekonomiky, ukázat jejich vzájemné ekonomické vztahy a možnosti navázání bližší spolupráce.

Klíčová slova

Česká republika, Ukrajina, ekonomická spolupráce, zahraniční obchod, Evropská unie.

Abstract

This thesis outlines basic economic information about the Czech Republic and Ukraine, their participations in international organisations, approach to export and investments politics, and cooperation with other countries. The main object is to compare Czech and Ukrainian economics, describe their mutual economic relations and opportunities to enhance cooperation.

Key Words

The Czech Republic, Ukraine, economic cooperation, international trade, European Union.

Obsah

Seznam použitých zkratk	2
Seznam obrázků	3
Seznam tabulek	4
Úvod	5
1. Ekonomická situace České republiky a Ukrajiny	6
1.1 Historické předpoklady	6
1.1.1 Vývoj českého státu	7
1.1.2 Ustanovení Ukrajiny jako nezávislého státu	9
1.2 Současný stav obou států	13
1.2.1 Všeobecné informace o České republice	13
1.2.2 Všeobecné informace o Ukrajině	14
1.2.3 Demografie, zaměstnanost a migrace obyvatel České republiky	15
1.2.4 Demografie, zaměstnanost a migrace obyvatel Ukrajiny	17
1.2.5 Politická situace dvou států	20
1.2.6 Mezinárodní organizace	22
1.2.7 Hospodářství a jeho struktura	25
2. Spolupráce s ostatními státy	33
2.1 Zahraniční obchod České republiky	33
2.2 Zahraniční obchod Ukrajiny	36
2.3 Vzájemný obchod mezi Českou republikou a Ukrajinou	40
2.4 Proexportní a investiční politika v ČR a na Ukrajině	42
3. Sbližování České republiky a Ukrajiny	46
3.1 Teoreticky možné formy spolupráce států	46
3.2 Spolupráce České republiky a Ukrajiny. Asociace s EU	48
Závěr	53
Seznam použitých zdrojů	55

Seznam použitých zkratk

SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
ČSR	Československá republika
USSR	Ukrajinská sovětská socialistická republika
SNS	Společenství nezávislých států
ČNB	Česká národní banka
NGO	Non-Governmental Organization – nevládní organizace
IGO	Intergovernmental Organization – mezivládní organizace
OSN	Organizace spojených národů
WTO	World Trade Organization – Světová obchodní organizace
HDP	Hrubý domácí produkt
NACE	Standardizovaná klasifikace ekonomických činností v Evropském společenství
SITC	Standard International Trade Classification – Standardní mezinárodní klasifikace zboží
TARIC	Tarif Intégré Communautaire – Integrovaný tarif Společenství
IBRD	The International Bank for Reconstruction and Development – Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
NAFTA	North American Free Trade Agreement – Severoamerická dohoda o volném obchodu.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Státní dluh a vládní deficit v procentech HDP (Česka republika, 1997–2012).....	29
Obrázek č. 2: Státní dluh a vládní deficit v procentech HDP (Ukrajina, 1997–2012).....	29
Obrázek č. 3: Odvětvová struktura tvorby HDP v % (Česká republika, 2012).....	31
Obrázek č. 4: Odvětvová struktura tvorby HDP v % (Ukrajina, 2012).....	32

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Obyvatelstvo České republiky (1993–2013, v tisících osob)	16
Tabulka č. 2: Obyvatelstvo Ukrajiny (1991–2013, v tisících osob)	18
Tabulka č. 3: Migrace obyvatelstva na Ukrajině (2012)	19
Tabulka č. 4: Členství v mezinárodních organizacích	22
Tabulka č. 5: Některé makroekonomické ukazatele (Česká republika, roky 1997–2012).....	27
Tabulka č. 6: Některé makroekonomické ukazatele (Ukrajina, roky 1997–2012).....	28
Tabulka č. 7: Zahraniční obchod České republiky podle zemí – dovoz (v národním pojetí), 2013	33
Tabulka č. 8: Zahraniční obchod České republiky podle zemí – vývoz (v národním pojetí), 2013	34
Tabulka č. 9: Komoditní struktura českého zahraničního obchodu se zbožím podle SITC (národní pojetí) v mil. Kč (běžné ceny), 2013	35
Tabulka č. 10: Zahraniční obchod Ukrajiny podle zemí – dovoz (v přeshraničním pojetí), 2013	37
Tabulka č. 11: Zahraniční obchod Ukrajiny podle zemí – vývoz (v přeshraničním pojetí), 2013	37
Tabulka č. 12: Komoditní struktura ukrajinského zahraničního obchodu se zbožím v tis. USD (běžné ceny), 2013	39
Tabulka č. 13: Komoditní struktura zahraničního obchodu se zbožím České republiky s Ukrajinou podle SITC (národní pojetí) – obchodní bilance, 2013.....	40
Tabulka č. 14: Komoditní struktura zahraničního obchodu se zbožím České republiky s Ukrajinou podle SITC (národní pojetí) – dovoz, 2013	41
Tabulka č. 15: Komoditní struktura zahraničního obchodu se zbožím České republiky s Ukrajinou podle SITC (národní pojetí) – vývoz, 2013	41

Úvod

Teritoria současné České republiky a Západní Ukrajiny kdysi byla pod vládou jednoho státu – Rakouského císařství a pak nástupnického Rakousko-Uherska. Ale toto není jediná věc, která spojuje Českou republiku a Ukrajinu – jsou to Bratři Slované. Mají podobnou mentalitu, kulturu chování, stravování, jazyky jsou dost podobné (kolikrát turisté z jednoho státu cestují do jiného a vždycky se lépe dorozumějí, když používají vlastní řeč, a ne angličtinu). Společné počátky slovanských kmenů nikam nezmizely, ale v dnešní době je zřejmé, že tyto dva státy míří každý jinam. Česká republika je silně zaměřená na Západ, snaží se zapomenout na svoji minulost spojenou se SSSR¹, zatímco Ukrajina je více ekonomicky propojená s Východem.

Tato práce obsahuje informace o ekonomikách České republiky a Ukrajiny. Jejím cílem je porovnat českou a ukrajinskou ekonomiky, ukázat a provést analýzu jejich vzájemných hospodářských vztahů a nastínit možné cesty navazování těsnější politické a ekonomické kooperace těchto dvou zemí. V práci jsou použity metody analýzy a syntézy, srovnání a analogie.

Toto téma jsem si zvolila proto, že dané státy jsou mi velmi blízké a znám je nejenom z učebnic. Na Ukrajině jsem se narodila a v České republice žiji a studuji, a tak se stala pro mě druhým domovem. Přála bych si, aby Česká republika a Ukrajina mohly navázat zdravé a spolehlivé ekonomické a diplomatické vztahy.

Práce je rozdělena do tří kapitol. V první, která je čistě teoretická, je přehled ekonomického a politického stavu srovnávaných států, jejich historický vývoj, hospodářská a demografická struktura, přehled členství v mezinárodních organizacích a jejich vliv na rozhodování států. Druhá kapitola popisuje zahraniční obchod, politiku států na podporu exportu a také spolupráci s nejvýznamnějšími partnery. Poslední kapitola zahrnuje jak možné cesty partnerství České republiky a Ukrajiny, tak i možné scénáře kooperace Ukrajiny a Evropské unie.

V práci vycházím primárně z ukrajinské, české a anglické literatury, odborných článků. Aktuálnější údaje jsou čerpané z internetových stránek příslušných ministerstev, statistických úřadů, vlád.

---

¹ Svaz sovětských socialistických republik.

1. Ekonomická situace České republiky a Ukrajiny

Tato kapitola je teoretická a především se zabývá ekonomickou a politickou situací v České republice a na Ukrajině. Uvádí též krátký přehled nejdůležitějších událostí historického vývoje dvou nezávislých států.

1.1 Historické předpoklady

V této podkapitole vycházím především ze tří publikací: „Evropa“ od profesora historie Londýnské univerzity Normana Daviese, „Kronika Českých zemí“ autorů Pavla Bělíny a Stanislava Bimana a „Istoriija Ukrajiny (z najdavnišich časiv do sohodenňa)“ [Dějiny Ukrajiny (od starověku až po současnost)] od profesorů Právni akademie Ministerstva vnitra Ukrajiny Zaruby V. M. a Vaskovského R. Ju.

Jak již bylo zmíněno, současná Česká republika a Ukrajina mají společné počátky sahající do 6. století našeho letopočtu. Jejich národy pocházejí ze skupiny Slovanů, z nichž Češi a Moravané patřili k západním, a Ukrajinci k východním Slovanům.

Další společnou historii Ukrajiny a České republiky lze zmiňovat až na začátku 19. století v rámci Rakouského císařství (později Rakousko-Uhersko, které vzniklo na základě tzv. rakousko-uherského vyrovnání). Pod vládou výše zmíněné velmoci se spojily Království české (Čechy), Markrabství moravské (Morava), Království haličsko-vladiměřské (Halič – v současnosti je částí Západní Ukrajiny) a Bukovina (v dnešní době je rozdělená mezi Rumunskem a Ukrajinou). Společným pojítkem je také fakt, že od roku 1909 pracoval na německojazyčné univerzitě v Černovicích (hlavní město Bukoviny) jako profesor ekonomie moravský rodák Joseph Alois Schumpeter, známý ekonom rakouské školy. Po 1. světové válce země Česká, Moravskoslezská, Slovenská a Podkarpatská byly sjednoceny do jednoho státu – Československa, tzv. 1. republiky.

Na podzim roku 1938 oddělila Mnichovská dohoda oblast Podkarpatské Rusi, kterou získalo Maďarsko. Její název byl změněn na autonomní Karpatskou Ukrajinu. Po připojení daného území k SSSR se mu začalo říkat Zakarpatská Ukrajina. Šlo o úhel

pohledu: ze Západu je to Podkarpatská Rus, z Východu Zakarpatská. Po předválečném rozdělení skončila společná historie České republiky a Ukrajiny v rámci jednoho státu.

1.1.1 Vývoj českého státu

Na začátku 9. století se mluví o prvním Západoslovanském státu – Velké Moravě. Vznik prvního českého státu spadá do druhé poloviny 9. století a je spojen s knížetem Bořivojem I. O století později Boleslav I., který zavraždil bratra Václava (vyhlášeného později za svatého), spojil Česko, Krakovsko, Moravu a Červené hrady. Už v 11. století byly Čechy připojeny ke Svaté říši římské. České království v podstatě vzniklo na začátku 12. století, kdy Přemysl Otakar I. získal dědičný královský titul. Přemysl Otakar II. vybojoval rakouské a alpské země. Jeho následovník Václav II. se zaměřil na sever a východ, kde dobyl země až k baltskému pobřeží. Od vlády Karla IV. se hovoří o zemích Koruny české, pod kterou byly spojeny Čechy, Slezsko, Morava, Lužice a Braniborsko. V té době Český stát zaznamenal mocenské vyvrcholení a rozmach hlavně v kultuře a duchovních sférách. Během vládnutí syna Karla IV. – Václava IV. vypukla po upálení Jana Husa v roce 1415 tzv. Husitská revoluce. Katolíci a Husité, kteří předtím byli známými nepřáteli, spolu začali válčit. Po pěti křížových výpravách byla v roce 1436 podepsána Basilejská kompaktáta.

V první polovině 16. století trůn uchvátila Habsburská dynastie. Za jejího dlouhého panování proběhl religiózní konflikt, známý jako Třicetiletá válka, která skončila podepsáním Vestfálského míru. V důsledku této války zemřela jedna třetina obyvatel na českém teritoriu. Jediným povoleným náboženstvím bylo katolické, německý jazyk se stal druhým úředním jazykem, Habsburkové získali dědičný královský titul a vládli až do roku 1918.

Marie Terezie za svého vládnutí ztratila ve prospěch Pruska Slezsko a Kladsko, které byly nejbohatšími částmi Rakouska. Také byla provedena řada reforem školských, hospodářských a správních, které měly značný dopad na české země. Za výše zmíněných reforem Marie Terezie byly země Koruny české zrušeny a byly nahrazeny tzv. Koloniemi. Panovníkem v Čechách byl stanoven purkrabí a na Moravě hejtman. Josef II., syn Marie Terezie, vydal toleranční patent, který přinesl náboženskou svobodu, a také zrušil nevolnictví.

Na přelomu 18. a 19. století se uskutečnily převratné události známé jako „národní obrození“. Byla vymazána zaostalost Habsburské monarchie, byl vytvořen tlak na nutnost reforem. Rakousko-Uherské vyrovnání vyvolalo nespokojenost Čechů, jelikož je považovali za opomenutí českých práv. Již v 90. letech 18. století – po úspěšném boji za volební práva – získali třetinu hlasů v Česku sociální demokracii. Když se to vezme kolem a kolem, v 19. století byl zaznamenán v Česku velký kulturní a hospodářský rozvoj. Ještě před 1. světovou válkou *„Česko tvořilo nejrozvinutější část Rakousko-Uherska – pocházelo odsud až 40 % veškeré průmyslové výroby v habsburském mocnářství. Češi drželi prvenství například ve výrobě cukru, sladu, železářských a strojírenských výrobků či v produkci piva“*. [1]

Za první světové války bojovali Češi, navzdory nevůli bojovat proti Slovanům, pod vlajkou Rakousko-Uherska. Krátce po ukončení první světové války byl 28. října 1918 založen samostatný Československý stát. To, o čem Češi a Slováci snili tak dávno, a co ještě na začátku války vypadalo jako nemožné, se uskutečnilo. *„Na vytvoření samostatného státu měla vliv jak první světová válka, která výrazně oslabilo Rakousko-Uhersko, tak i vnitřní vývoj především v Čechách, kde se veřejnost i politici představitelé postupně přiklonili ke koncepci samostatné existence mimo Rakousko-Uhersko“*. [2]

V roce 1929 byla Československá republika ochromena hospodářskou krizí. V jejím důsledku příhraniční německá menšina začala prosazovat návrhy na odtržení teritoria od ČSR¹. Po nátlaku nacistického Německa Mnichovskou dohodou byla zrušena první republika: ČSR ztratila Sudety ve prospěch Německa, jižní oblasti Slovenska a Podkarpatskou Rus ve prospěch Maďarska, malé teritorium získalo Polsko. 14. března 1939 Slovensko vyhlásilo samostatnost a 15. března byl v oblastech Česka a Moravy stanoven německý „Protektorát Čechy a Morava“. Po 2. světové válce nebyla Česku vracena Podkarpatská Rus a přešla do teritoria SSSR. V roce 1946 ve volbách vyhrála Komunistická strana, která o dva roky později nastolila v Československu komunistický režim na dlouhých 40 let. Během té doby bylo hospodářství navázáno na obchod se SSSR a Východním blokem.

Po Sametové revoluci v roce 1989, když padl komunistický režim, se stal prezidentem Václav Havel. Po oddělení Slovenské republiky 1. ledna 1993 byl vytvořen

---

¹ Československá republika.

samostatný demokratický stát Česká republika s opětovně zvoleným prezidentem Václavem Havlem.

Od roku 1993 Česká republika jedná jako samostatný, nezávislý stát. Je členem mnoha významných mezinárodních organizací a integračních uskupení. Česká republika zaznamenává silný vývoj hospodářství. Od roku 1993 hrubý domácí produkt roste (s výkyvy v letech 1997 a 2009) v průměru o 3,6 % ročně. HDP¹ na 1 obyvatele vzrostl ze 110 801 Kč v roce 1993 na 365 955 Kč v roce 2012. Také vzrostl státní dluh z 158,8 mld. Kč (13,9 % HDP) v roce 1993 na 1 667,6 mld. Kč (43,3 % HDP) v roce 2012. [3]

1.1.2 Ustanovení Ukrajiny jako nezávislého státu

V roce 882 na Ukrajině (zde a dále se jedná o současné území Ukrajiny), v jejím hlavním městě Kyjevě, se zrodil první slovanský stát – Kyjevská Rus. Byla to monarchie v čele s knížetem Viščim Olegem. Nejvyššího rozkvětu zažila tato slovanská velmoc za vlády Jaroslava Moudrého: *„Za vlády Jaroslava vzrostl význam měst v ekonomickém a kulturním životě země, posílily se vztahy mezi různými regiony, což napomohlo rozvoji obchodu, zemědělství a lidových řemesel. Byl vypracován první staroruský zákoník – sbírka zákonů „Ruská pravda“.* [4] Další významná událost v dějinách Ukrajiny proběhla v první polovině 14. století, kdy Polsko a Litva zabraly značnou část území Ukrajiny a vládly zde do konce 18. století.

V 16. století byla založena Záporožská Sič (ukrajinsky *Запорізька Січ*). Kozáci vlastně vytvořili demokratický stát na ostrově Chortycja. Spousta kluků snila stát se opravdovým Kozákem. Příjímací testy byly velmi náročné, během nich umíralo velké množství mladých lidí. Pohled na Kozáctvo na Ukrajině je nejednoznačný: část lidí je považuje za hrdiny, druhá půlka za lupiče. [5] Právě Kozáci udělali první pokus o nezávislost Ukrajiny, měli na Siči dobrý politický a vojenský systém, snažili se rozvíjet ukrajinskou kulturu – skládali písně, které se zpívají dodnes. Ale jelikož kozáci neměli práci a Záporožská Sič byla velká, tak hlavním jejich příjmem byly loupeže u nepřátel - jmenovitě Turků a Tatarů, ale občas i u mírumilovných obyvatel.

---

¹ Hrubý domácí produkt; zde a v celé práci jde o nominální HDP.

V 17. století se odehrála velmi důležitá událost ve vzniku Ukrajiny jako nezávislého státu – Osvobozenecká válka, ke které se připojila i veřejnost. Povstání Kozáků na čele s hejtmanem Bohdanem Chmelnickým bylo zaměřeno proti polským panovníkům. *„Období od 1649 do 1652 je charakterizováno aktivním úsilím mladého státu ve vztahu k posílení vlastní pozice na mezinárodní aréně. Vláda hejtmana uzavřela vojenské a politické spojení s Krymským chanátem, vedla aktivní jednání s Moskvou a Varšavou a navázala diplomatické vztahy s Vysokou Portou, Moldávií a Transylvánií“*. [4] Cílem ukrajinské armády bylo ukončení vládnutí Řeči pospolité. Koncem 18. století kvůli pádu polského státu velká část pravobřežní Ukrajiny byla předaná Rakousku. Levobřežní část byla pod vládou Ruské říše. Po neúspěšném pokusu Ivana Mazepy (hejtman Záporožské Siči) získat nezávislost (připojil se ke švédské straně během Rusko-švédské války na začátku 18. století, která slíbila autonomii Ukrajině po úspěšném ukončení války) byla zničena Záporožská Sič a většina Kozáků uprchla do Turecka nebo za Ural. Také bylo oficiálně prohlášeno nevolnictví a byly zrušeny orgány ukrajinského státu.

V roce 1917, hned po Bolševické revoluci, se ukrajinští demokraté pokusili o vytvoření nezávislého ukrajinského státu. V Kyjevě byla založena Centrální Rada jako parlament a Generální sekretariát jako orgán výkonné moci. Hlavou státu byl M. Hruševsky, který aktivně působil v osvobozeneckém hnutí Ukrajiny (v té době byl v exilu). Postupně Centrální Rada vydala 4 Universály, v posledním z nich vyhlásila nezávislost Ukrajinské národní republiky.

Po 1. světové válce vznikaly v Rakousko-Uherské říši nové nezávislé státy, mezi nimiž byla i Západoukrajinská národní republika. *„Spojení obou ukrajinských států bylo vyhlášeno 22. ledna 1919 ve Lvově. Ale již v únoru 1919 se vláda Sovětské Ukrajiny zřekla názvu zavedené Centrální Radou (UNR) a zavedla nový – Ukrajinská sovětská socialistická republika (USSR)“*. [4] Takovým způsobem ve finále pokus o vytvoření nezávislého státu úplně propadnul. *„Jakmile se Ukrajina stala sovětskou republikou, tak vstoupila do sféry účinku „velkého experimentu“. Tržní ekonomika musela být zaměněna na výrobu bez obchodu. Rolníci doufali, že jim sovětská vláda rozdá vlastnictví velkých statkářů, jak bylo slíbeno v heslech, která bolševici používali při říjnovém převratu“*. Kolektivizace byla provedená vyvlastňováním majetku rolníků, v případě odporu byli bohatí rolníci označeni za kulaky (ukrajinsky *Куркуль*), byli

zbavení majetku a vyhoštění. V letech 1932–1933 USSR¹ postihl velký hlad, během kterého zemřelo 6 milionů obyvatel. [6]

Během 2. světové války se na území Ukrajiny odehrávaly důležité boje, většina Ukrajinské sovětské socialistické republiky byla okupována Německem. Ukrajinští vojáci bojovali pod vlajkou Rudé armády. V roce 1954 byl k Ukrajině připojen Krym, který má statut autonomní republiky.

Ukrajina vyhlásila svoji nezávislost 24. srpna 1991. Prvním prezidentem se stal Leonid Kravčuk. Dne 1. prosince 1991 proběhlo referendum týkající se přijetí návrhu zákona „O vyhlášení nezávislosti Ukrajiny“. Kladně hlasovalo 90,3 % obyvatelstva Ukrajiny, které se zúčastnilo referenda. Světová veřejnost již v prosinci 1991 uznala nezávislost Ukrajiny. Je to nezávislost na Polsku, Rusku, Evropě, o kterou tak dlouho usiloval národ. Celý svět pozoroval, jak se vyvíjely vztahy mezi bývalými republikami SSSR. 8. prosince 1991 byla vytvořena organizace spojující bývalé republiky Sovětského svazu - SNS². [7]

Po vzniku nezávislého státu v roce 1991 potřebovala Ukrajina reformy. Ekonomika byla zaostalá, nebyl vytvořen dokonalý politický systém, ani Ústava. Do roku 1999 se stát nacházel v ekonomické krizi: s každým rokem se snižovala úroveň zemědělské produkce, do roku 1996 panovala hyperinflace (v lednu 1994 inflace byla 6957 %) [8], v roce 1998 bylo 50 % podniků ztrátových. V roce 2000 nastal příliv investic do ekonomiky, byly splaceny dluhy na důchodech obyvatelstvu, tempo růstu HDP stoupl o 30 % ve srovnání s rokem 1999 a ekonomika se pomalu zotavovala z krize předchozích let. [9]

Česká republika a Ukrajina procházely odlišným kulturním a ekonomickým vývojem. Ukrajina zažila silný vývoj během rozkvětu Rusi, ale další vývoj byl chabý. Zatímco Česká republika zažívá silný vývoj od 9. století dodnes.

Na spolupráci mělo vliv i to, že území současné Ukrajiny bylo dlouhou dobu rozděleno mezi Ruskem a Polskem, což značnou měrou ovlivnilo náboženství, ekonomické a politické vztahy již nezávislého státu. Česká republika je dnes zaměřena spíše na Západní státy, což lze spojit s několika skutečnostmi: země ležící na západ od

---

¹ Ukrajinská sovětská socialistická republika.

² Společenství nezávislých států.

České republiky jsou vyspělejší, Česká republika byla dlouhou dobu součástí Rakousko-Uherska, na jejím území žije značná německá menšina. [10]

Takovým způsobem Česká republika a Ukrajina neměly příležitost k navázání těsnějších ekonomických vztahů, a proto tyto dva státy spolu příliš nespolupracovaly.

1.2 Současný stav obou států

V této podkapitole jsou uvedené obecné informace o sociálním, hospodářském a politickém stavu České republiky a Ukrajiny.

1.2.1 Všeobecné informace o České republice

Česká republika leží v centru Evropy na území 78 864 km². Má společné hranice s Německem, Polskem, Rakouskem a Slovenskem. Česká republika je rozdělena do 14 územněsprávních oblastí – krajů, přičemž hlavní město Praha má též postavení kraje. Část českých zemí je součástí tzv. Euroregionů. Nejznámější a nejstarší z nich je Euroregion Nisa, který leží na trojmezí České republiky, Německa a Polska. [11]

Kód České republiky podle ISO 3166-1-alpha-2 code je CZ. [12] Podle Českého statistického úřadu počet obyvatel v roce 2013 je 10,513 milionů. Hlavní město Praha má 1,244 miliony obyvatel. Další velká města jsou Brno, Ostrava, Plzeň a Liberec.

Měna je česká koruna (CZK), jejíž emitování je umožněno jen centrální České národní bance. Kurz podle ČNB¹ se pohyboval ve výši 27,575 CZK/EUR a 20,121 CZK/USD (k 23. 12. 2013) a 2,448 CZK/UAH (k 29. 11. 2013). [13] Průměrná hrubá mzda je 24 836 Kč s meziročním nominálním růstem 1,3 %.

Úřední jazyk je čeština, dále velice používaným jazykem je slovenština. Národnostní složení České republiky je následující: Češi 64,3 % celkové populace, Moravané 5 %, Slezané 0,1 %, Slováci 1,4 %, Ukrajinci 0,5 %, Poláci 0,4 %, 25 % národnost neuvedlo. [10]

V České republice 20,8 % lidí uvádí, že jsou věřící, z toho 10,4 % se hlásí k římskokatolické církvi, 0,5 % k Českobratrské církvi evangelické a 0,4 % k Církvi československé husitské.

Z přírodních zdrojů má Česká republika zásoby černého uhlí a cementářských surovin, stavebního kamenu, kaolinu a lignitu. [14] Na území České republiky se nachází četné studené i teplé prameny minerálních vod.

---

¹ Česká národní banka.

1.2.2 Všeobecné informace o Ukrajině

Ukrajina (ukrajinsky *Україна*) je po Rusku druhou největší zemí v Evropě. Kód Ukrajiny podle ISO 3166-1-alpha-2 code je UA. [12] Její území má rozlohu 603,5 tis. km² a sousedí s Běloruskem, Maďarskem, Moldavskem, Polskem, Rumunskem, Ruskem a Slovenskem. Počet obyvatel je 45,553 milionů osob. [8] Ukrajina se dělí na 24 oblastí, autonomní republiku Krym a dvě samosprávná města Kyjev a Sevastopol, které mají oblastní statut. Největším městem je hlavní město Kyjev s 2,849 miliony obyvatel. [15] Další velká města jsou hlavně na východě – Charkov, Dněpropetrovsk, Doněck na jihu Oděsa, z nichž každé má nad milion obyvatel, a na západě je největším městem Lvov.

Centrální bankou je Národní banka Ukrajiny (ukrajinsky *Національний банк України*). Měna je hřivna (UAH), která byla zavedena 2. 9. 1996. Výlučná pravomoc emitování hřivny patří Národní bance Ukrajiny. Kurz podle Národní banky k 23. 12. 2013 činil 7,99 UAH/USD, 10,91 UAH/EUR, 0,39 UAH/CZK. [16] Průměrný nominální plat je 3 025 UAH (7 756 CZK) s tempem růstu 9 %.

Oficiální jazyk je ukrajinský, dále velice používaným jazykem je ruština (v některých východních oblastech je používána i pro úřední styk). Národnostní složení je následující: Ukrajinci 77,8 % celkové populace, Rusové 17,3 %, Bělorusové 0,6 %, Moldavané 0,5 %, Bulhaři 0,4 %, Poláci a Maďaři 0,3 %. [17] Podle odhadu je na Ukrajině kolem 5 tisíc Čechů, většina z nich v Žitomyrské a Vinnické oblasti.

Na Ukrajině je 61 % věřících obyvatel, z nichž 52 % jsou pravoslavní (dominující náboženství centrální a severní Ukrajiny). V západních oblastech převažuje římskokatolické a řeckokatolické náboženství, v jižní oblasti baptismus a islám.

Ukrajina má velké zásoby přírodních zdrojů. Na jejím území je podle odhadů umístěno 5 % z nerostného surovinového potenciálu světa. [18] Z toho největší ekonomický význam mají černé uhlí, ropa, zemní plyn, mangan, železná ruda, přírodní síra, kamenná a draslíková sůl, stavební dříví, titan, kaolin, nikl, rtuť.

Ukrajina leží na východ od České republiky a má 7,5krát větší území. Počet obyvatel Ukrajiny převyšuje počet obyvatel v České republice více než 4krát. Česká republika je obklopená státy Evropské unie, Ukrajina oproti tomu má hranice s členy EU pouze na západě. Na severu již hraničí s Běloruskem, na severovýchodě a východě

s Ruskem, na jihozápadě s Moldávií. Na Ukrajině, na rozdíl od České republiky, je více věřících. Výrazně se liší průměrný plat: v České republice je 24 836 Kč, na Ukrajině je podstatně nižší – 3 025 UAH (7 756 CZK). Avšak meziroční nominální růst platů v České republice je 1,3 %, zatímco na Ukrajině až 9 %.

1.2.3 Demografie, zaměstnanost a migrace obyvatel České republiky

Podle webových stránek Českého statistického úřadu žilo v roce 2013 v České republice 10,514 milionů obyvatel. Průměrná hustota zalidnění je 133 osoby na kilometr čtvereční. Od roku 1993, jak je vidět z tabulky č. 1, počet obyvatel kolísá kolem 10,2–10,3 milionu, a mezi lety 2007–2009 prudce vzrostl na 10,507 milionu.

V České republice se konstantně zvyšuje počet obyvatel nad 65 let, v roce 2012 činil 16,8 % celkové populace, přičemž v roce 1993 to bylo jen 13 %. Taková tendence je v celé Evropě a s každým rokem se dále prohlubuje. Státy se proto snaží připravit na to, že za pár desítek let budou muset vyplácet více důchodů, než bude příjem do penzijního fondu, a proto nyní přijímají leckdy nepopulární opatření. Počet osob do 14 let v celkové populaci od roku 1993 klesl z 19,4 % na 14,8 % v roce 2012, ekonomicky aktivní obyvatelé tvoří 68,4 %.

Přirozený přírůstek obyvatel v České republice byl dlouhodobě záporný. Od roku 2006 je však kladný, největší hodnoty nabyl v roce 2008.

Podle predikcí Population Reference Bureau¹ v roce 2025 v České republice bude 10,7 milionu obyvatel, a k roku 2050 tento počet klesne na 10,6 milionu. Takže obyvatelstvo České republiky je v dlouhodobé časové ose konstantní.

Očekávaná délka života v České republice je vysoká: u žen 80,9 let a u mužů 75 let. Taková délka života je větší než východoevropský průměr, který je 77 let u žen a 67 u mužů, ale je nižší než západoevropský, který dosahuje 84 a 78 let. Od roku 1993 se očekávaná délka života zvýšila ze 76,4 let u žen a 69,3 let u mužů. Lidé tak žijí v průměru o pět let déle, což je i důsledek pokroku ve zdravotnictví a zvyšující se životní

---

¹ Population Reference Bureau (založena v roce 1929, sídlí ve Washingtonu) je soukromá nezisková organizace, která poskytuje údaje o celosvětovém obyvatelstvu, zdraví a životním prostředí.

úrovni. Je s tím však spojen problém stárnutí populace. Míra urbanizace v České republice je 74 %.

Tabulka č. 1: Obyvatelstvo České republiky (1993–2013, v tisících osob)

	Počet obyvatel	Muži	Ženy	Přirozený přírůstek
1993	10 334	5 019	5 315	2 840
1994	10 333	5 020	5 313	-10 794
1995	10 321	5 017	5 305	-21 816
1996	10 309	5 012	5 297	-22 336
1997	10 299	5 009	5 290	-22 087
1998	10 290	5 005	5 284	-18 992
1999	10 278	5 001	5 277	-20 297
2000	10 267	4 997	5 270	-18 091
2001	10 206	4 968	5 238	-17 040
2002	10 203	4 967	5 237	-15 457
2003	10 211	4 975	5 237	-17 603
2004	10 221	4 981	5 240	-9 513
2005	10 251	5 003	5 248	-5 727
2006	10 287	5 026	5 261	1 390
2007	10 381	5 083	5 298	9 996
2008	10 468	5 136	5 331	14 622
2009	10 507	5 157	5 350	10 927
2010	10 533	5 169	5 364	10 309
2011	10 505	5 158	5 347	1 825
2012	10 516	5 164	5 352	387

Zdroj: [19]

Česká republika v otázce migrace je přijímající země. Přírůstek obyvatel stěhováním byl záporný jen v roce 2001. Největší přírůstek proběhl v letech 2007 a 2008, kdy se za dva roky celkově přistěhovalo 182 262 osoby a odstěhovalo se 26 527 osob. V roce 2012 přírůstek přistěhováním byl 10 923 (30 928 přistěhovaných a 20 005 odstěhovaných) osob.

Počet pracujících v celkovém obyvatelstvu dlouhodobě fluktuuje kolem 55 %. Obecná míra nezaměstnanosti v roce 2012 byla 7 %. Se vstupem do Evropské unie a přijetím 4 svobod (pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu) čeští občané častěji cestují za prací do jiných států EU.

1.2.4 Demografie, zaměstnanost a migrace obyvatel Ukrajiny

Podle údajů Ukrajinského statistického úřadu celková populace v roce 2013 činila 45,553 milionů obyvatel. Hustota zalidnění je 75 osob na km², což v porovnání s Českou republikou je dvakrát menší zalidněnost. Počet obyvatel na Ukrajině v posledních letech prudce klesá. Jak je vidět z tabulky č. 2, od získání nezávislosti v roce 1991 do roku 2013 se populace konstantně zmenšuje. Z téměř 52 milionů dnes zůstalo mírně přes 45,5 milionu. Pokud takový trend bude pokračovat, za 18 let na Ukrajině bude bydlet 40 milionů lidí. Tak negativní přírůstek obyvatel je dán malým počtem narozených, velkou mírou úmrtnosti a délkou života. Přestože od roku 1991 vzrostla o dva roky (u mužů činí 66 let, u žen 76), je nižší o jeden rok u obou pohlaví než východoevropský průměr. Je to spojeno s úrovní zdravotnictví, těžkými pracovními podmínkami, úrovní vyspělosti státu a poměrně velkou chudobou lidí důchodového věku. V roce 2012 se na Ukrajině narodilo 521 tisíc dětí a zemřelo 663 tisíc lidí. Takže roční přírůstek obyvatel je negativní a činí minus 142 tisíce. Ročně jde o -0,3 %. Zdá se, že jde o malá čísla, ale při neměnném stavu každé nové záporné číslo značně ovlivňuje budoucí populační vývoj. Podle predikcí Population Reference Bureau bude v roce 2025 na Ukrajině žít 41,8 milionu obyvatel a k roku 2050 toto číslo klesne na 33,9 milionů.

Tabulka č. 2: Obyvatelstvo Ukrajiny (1991–2013, v tisících osob)

	Celkem	Městské	Venkovské	Muži	Ženy
1991	51 944,4	35 085,2	16 859,2	23 886,5	27 737,0
1992	52 056,6	35 296,9	16 759,7	23 949,4	27 758,8
1993	52 244,1	35 471,0	16 773,1	24 046,3	27 824,1
1994	52 114,4	35 400,7	16 713,7	23 981,1	27 734,3
1995	51 728,4	35 118,8	16 609,6	23 792,3	27 508,1
1996	51 297,1	34 767,9	16 529,2	23 591,6	27 282,5
1997	50 818,4	34 387,5	16 430,9	23 366,2	27 033,8
1998	50 370,8	34 048,2	16 322,6	23 163,5	26 810,0
1999	49 918,1	33 702,1	16 216,0	22 963,4	26 581,4
2000	49 429,8	33 338,6	16 091,2	22 754,7	26 360,3
2001	48 923,2	32 951,7	15 971,5	22 530,4	26 133,2
2002	48 457,1	32 574,4	15 882,7	22 316,3	25 924,6
2003	48 003,5	32 328,4	15 675,1	22 112,5	25 710,6
2004	47 622,4	32 146,4	15 476,0	21 926,8	25 515,3
2005	47 280,8	32 009,3	15 271,5	21 754,0	25 346,5
2006	46 929,5	31 877,7	15 051,8	21 574,7	25 174,5
2007	46 646,0	31 777,4	14 868,6	21 434,7	25 031,0
2008	46 372,7	31 668,8	14 703,9	21 297,7	24 894,6
2009	46 143,7	31 587,2	14 556,5	21 185,0	24 778,4
2010	45 962,9	31 524,8	14 438,1	21 107,1	24 675,5
2011	45 778,5	31 441,6	14 336,9	21 032,6	24 565,6
2012	45 633,6	31 380,9	14 252,7	20 976,7	24 476,6
2013	45 553,0	31 378,6	14 174,4	20 962,7	24 410,0

Zdroj: [8]

Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva (15–64 let) je 70 %, 15,22 % tvoří populace starší než 65 let, obyvatelé do 14 let představují necelých 15 %. Jelikož počet narozených je velice nízký a Ukrajina zaznamenává záporný přírůstek obyvatelstva, tak má zřejmý problém stárnoucí populace. Nyní obyvatelé nad 65 let tvoří 1/7 celkové populace. Pokud však rostoucí očekávaná délka života a klesající trend natality budou

pokračovat, tak se Ukrajina bude potýkat s velkým problémem – aktivní obyvatelstvo nebude schopné živit stárnoucí část.

Poměr venkovského a městského obyvatelstva se výrazně nemění. V roce 1991 byl poměr 67,5 % městského a 32,5 % venkovského obyvatelstva, v roce 2013 je to necelých 69 % u městského a 31 % u venkovského. Tento – byť malý – růst ukazuje stálou tendenci urbanizace na Ukrajině.

Migrace v rámci Ukrajiny a vnější migrace je vyjádřena v tabulce č. 3. Vnitřní migrace je několikanásobně větší než migrace přes hranice země. Je to dáno poměrně velkou náročností stěhování do zahraničí jak z formální, tak i z finanční stránky. Kladný přírůstek vnitřní migrace má hlavní město Kyjev, nejzápornější čísla v hranicích státu vykazují východní oblasti, odkud se obyvatelstvo ve velkém počtu stěhuje do hlavního města.

Vnější migrace vykazuje záporný přírůstek. Řádově představuje 6,5 % celkové migrace na Ukrajině. Jediný region, který má záporný přírůstek obyvatel vnější migrace, je Zakarpatská Ukrajina. Většina migrující populace se stěhuje do západních slovanských států: Polska, České republiky a Slovenska.

Tabulka č. 3: Migrace obyvatelstva na Ukrajině (2012)

	Vnitřní migrace			Vnější migrace		
	Množství vjezdů	Množství výjezdů	Přírůstek	Množství vjezdů	Množství výjezdů	Přírůstek
Osoby	649 865	649 865	x	76 361	14 517	61 844

Zdroj: [8]

Dle údajů Ukrajinského statistického úřadu podíl pracujících na celkovém obyvatelstvu je 60,2 % v roce 2013 a konstantně stoupá (v roce 2001 činil 55,4 %). Míra nezaměstnanosti se dlouhodobě snižuje. Jestliže nebudeme brát v potaz výkyv v roce 2009 spojený s celosvětovou krizí (8,8 % ekonomicky aktivního obyvatelstva), pak od roku 2001 do roku 2013 klesla z 10,9 % na 7,5 %.

Obyvatelé České republiky a Ukrajiny, přestože jsou Slované, mají různé hodnoty v oblastech, jako očekávaná délka života nebo přírodní přírůstek obyvatel, avšak hodnoty jako míra nezaměstnanosti či urbanizace jsou podobné. Množství obyvatel v České republice je dlouhodobě konstantní. Naproti tomu na Ukrajině počet obyvatel klesá s každým rokem. Očekávaná délka života v České republice je vyšší než na Ukrajině o 4,9 let u žen a u mužů o 9 let. Ekonomicky aktivní obyvatelé v procentním měřítku v České republice a na Ukrajině činí 68–70 % populace. Míra urbanizace v obou státech je podobná: městské obyvatelstvo tvoří 69 % na Ukrajině a 74 % v České republice. Přírůstek migrace v České republice a na Ukrajině je kladný. Míra nezaměstnanosti v obou státech kolísá kolem 7 %.

1.2.5 Politická situace dvou států

Z politického hlediska je Česká republika unitární demokratická parlamentní republika. Základním zákonem je Ústava, která byla schválena 16. prosince 1992.

Orgánem zákonodárné moci je dvoukomorový parlament, skládající se z Poslanecké sněmovny a Senátu. V Poslanecké sněmovně zasedá 200 poslanců, kteří jsou voleni na 4 roky. Jednou za dva roky se volí jedna třetina z 81 senátorů.

Výkonná moc patří vládě (vrcholnému orgánu výkonné moci v České republice) a prezidentovi. Od změny Ústavního zákona 71/2012 Sb. je prezident volen přímou volbou na 5 let (předtím byl volen Parlamentem). Současným prezidentem je Miloš Zeman, jenž byl zvolen v roce 2013.

Ústavní moc v České republice je rozdělena mezi obecnými soudy (okresními, krajskými, vrchními a Nejvyšším soudem a Nejvyšším správním soudem) a Ústavním soudem České republiky.

V České republice je zaregistrováno 197 politických stran a hnutí, z nichž většina je široké veřejnosti neznáma. Podle průzkumu Střediska empirických výzkumů „STEM“ je spokojenost občanů s politickou situací ve státě malá: „určitě ano“ vyjadřuje jenom 1 % obyvatel, „spíše ano“ 7 %, „spíše ne“ 37 %, a většina 57 % odpověděla „určitě ne“. [20]

Z politického hlediska je Ukrajina stejně jako Česká republika unitární demokratická parlamentní republika. Základním zákonem je Ústava Ukrajiny, která byla přijata 28. června 1996. [18]

Zákonodárná moc patří jednokomorovému parlamentu – Nejvyšší radě Ukrajiny (*Верховна Рада України*). V parlamentu zasedá 450 představitelů, kteří jsou zvoleni na 5 let. Nejvyšší rada Ukrajiny volí předsedu vlády, kterého schvaluje prezident, navrhuje a schvaluje zákony. Orgány výkonné moci jsou prezident a vláda – Kabinet ministrů. Prezident je volen přímým hlasováním, a to na dobu 5 let. Současným úřadujícím ukrajinským prezidentem je Alexander Turčinov. Předčasné volby prezidenta budou uskutečněny 25. května 2014. Ukrajina má 201 politickou stranu. [19] Většina z nich má malý počet členů a není známa široké veřejnosti. Politické názory obyvatel Ukrajiny se radikálně liší. Západní část vykazuje nacionalistické postoje, zatímco východní část, která má tzv. ruskojazyčné obyvatelstvo, spíše preferuje sblížení se s Ruskou federací. Nicméně všechny spojuje nedůvěra k politickým stranám. [23]

Soudy obecné jurisdikce jsou složeny z místních, apelačních, vrchních specializovaných soudů a Nejvyššího soudu Ukrajiny. Jediným orgánem ústavní moci na Ukrajině je Ústavní soud Ukrajiny, který nemůže mít odvolávací funkci nebo být dozorčím orgánem pro obecné soudy.

Pro ukrajinskou vládu a správní orgány na všech úrovních je charakteristická korupce a nepotismus (zvýhodňování, prosazování příbuzných z pozice svého postavení). [24]

Politický systém v České republice a na Ukrajině je podobný: orgány výkonné moci jsou prezident a vláda; prezident v obou státech je volen přímou volbou na 5 let; také oba státy mají velké množství politických stran, většina z nich není známa široké veřejnosti. V České republice, na rozdíl od Ukrajiny, je dvoukomorový parlament – poslanci v Poslanecké sněmovně jsou voleni na 4 roky, senátoři na 6 let. Poslanci v jednokomorovém parlamentu Ukrajiny jsou voleni na 5 let.

1.2.6 Mezinárodní organizace

V důsledku globalizace celého světa vznikaly mezinárodní organizace, které měly za účel společně řešit problémy, které nelze řešit na národní úrovni. Členství v mezinárodních organizacích přináší státům určité benefity, ale také povinnosti. Každý stát se snaží vstoupit do organizace, která mu poskytne nějaké výhody, ale není přitom ochoten se vzdávat svobody v rozhodování.

Nejrozšířenějším je dělení organizací na tzv. NGO¹ (nevládní organizace) a IGO² (mezivládní organizace). Mezivládní organizace mají za úkol sdružení států. K IGO patří nejvýznamnější organizace jako OSN³, WTO⁴, atd.

Česká republika je členem 63, Ukrajina 75 mezivládních organizací. Seznam vybraných organizací zobrazuje tabulka číslo 4.

Tabulka č. 4: Členství v mezinárodních organizacích

Název organizace	Vstup České republiky (Československa)	Vstup Ukrajiny
Rada Evropy Council of Europe, CE	1993 (1991)	1995
Evropská banka pro obnovu a rozvoj European Bank for Reconstruction and Development, EBRD	1993 (1990)	1992
Mezinárodní agentura pro atomovou energii International Atomic Energy Agency, IAEA	1993 (1957)	1957
Mezinárodní organizace práce International Labour Organization, ILO	1993 (1949)	1954
Mezinárodní měnový fond a skupina Světové banky International Monetary Fund, World bank, IMF/WB	1993 (1944)	1992

¹ Non-Governmental Organization – nevládní organizace.

² Intergovernmental organization – mezivládní organizace.

³ Organizace spojených národů.

⁴ World Trade Organization – Světová obchodní organizace.

Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě Organization for Security and Cooperation in Europe, OSCE	1993 (1975)	1992
Organizace pro zákaz chemických zbraní Organization for the Prohibition of Chemical Weapons, OPCW	1997	1998
Organizace OSN pro průmyslový rozvoj UN Industrial Development Organization, UNIDO	1993 (1967)	1985
Organizace spojených národů United Nations, UN	1993 (1945)	1945
Rada pro celní spolupráci World Customs Organization, WCO	1993 (1965)	1992
Světová obchodní organizace World Trade Organization, WTO	1993 (1948)	2008

Zdroj: vlastní zpracování

Česká republika vstoupila do většiny organizací při jejich založení, spolu se Slovenskou republikou v podobě Československa, a od roku 1993 vystupuje jako samostatný stát. Ukrajina, jelikož byla součástí SSSR, neměla možnost vstupu do některých organizací, neboť měla omezené pravomoci v rámci SSSR a nemohla samostatně rozhodovat o zahraniční politice. Tudíž teprve po získání nezávislosti si vybudovala cestu do světa většiny mezinárodních společenství.

Česká republika (v té době Československo) a USSR byly zakládajícími členy Organizace spojených národů, která má cíl udržování míru a bezpečnosti ve světě, dodržování lidských práv, hospodářský a sociální rozvoj. Je jednou z nejvlivnějších mezinárodních institucí a má 193 členy (2011).

Obě země působí ve významné instituci – Světové obchodní organizaci (WTO). Československo podepsalo dohodu GATT¹ v roce 1948. Ukrajina dlouho usilovala o vstup do této organizace a po 14 letech byla nakonec přijata. Hlavním úkolem WTO je liberalizace obchodu. Funguje jako fórum pro jednotlivé státy ve vyjednávání dohod

---

¹ The General Agreement on Tariffs and Trade – Všeobecná dohoda na clech a obchodu.

snižujících překážky v mezinárodním obchodu, podepsání jednotlivých dohod, také řeší mezivládní obchodní spory. Má 159 členů a 25 pozorovatelů.

Důležitou organizací pro rozvoj mezinárodního obchodu (Česká republika a Ukrajina jsou členy) je Světová celní organizace (WCO). Je jedinou institucí, která komplexně řeší celní otázky, dočasné umístění zboží, uvedla do praxe celní systém pro popis a označování zboží.

Ještě dvě velké organizace, které spojují během jednání Česko a Ukrajinu: skupina Světové banky a Mezinárodní měnový fond. Česká republika byla zakladatelem Brettonwoodských institucí, kdyžto Ukrajina získala členství po prohlášení nezávislosti. Za komunistického režimu byly tyto organizace nepřijatelné pro USSR, protože byly zřízeny kapitalistickými státy.

Také Česká republika a Ukrajina jsou členy organizací, které nemají tak významný vliv na ekonomiku států, ale markantně ovlivňují jiné sféry v životě společností. Mezi ně patří Mezinárodní organizace kriminální policie (International Criminal Police Organization, INTERPOL), Mezinárodní námořní organizace (International Maritime Organization, IMO), Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UN Educational Scientific and Cultural Organization, UNESCO), Organizace spojených národů pro výživu a zemědělství (UN Food and Agriculture Organization, FAO), Světová organizace turistického ruchu (World Tourism Organization, UNWTO), Světová zdravotnická organizace (World Health Organization, WHO), Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration, IOM).

Na rozdíl od Ukrajiny je Česká republika od roku 1993 (Československo – 1930) členem Banky pro vyrovnávání mezinárodních plateb (Bank for International Settlements, BIS), která slouží jako banka pro centrální banky a podporuje mezinárodní finanční stabilitu; je členem Organizace severoatlantické smlouvy (North-Atlantic Treaty Organization, NATO) od roku 1999; ČR je také v takzvaném „klubu bohatých“ – Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Co-operation and Development, OECD) od roku 1995; je členem Mezinárodní investiční banky – 1993 (Československo – 1978), Mezinárodního ústavu pro sjednocování soukromého práva (International Institute for the Unification of Private Law, UNIDROIT) – 1993 (Československo – 1968) a Mezinárodní banky pro hospodářskou

spolupráci (International Bank for Economic Co-operation, IBEC) – 1993 (Československo – 1963).

Ukrajina je od roku 2006 členem Organizace pro demokracii a ekonomický rozvoj (Organization for Democracy and Economic Development, GUAM), která byla zřízena postsovětskými státy a má sídlo v Kyjevě; od roku 1999 členem organizace Černomořské ekonomické kooperace (Black Sea Economic Cooperation Organization, BSEC), kde Česká republika má statut pozorovatele; od r. 1994 Komise o ochranu před znečišťováním Černého moře (Commission on the Protection of the Black Sea Against Pollution). Ukrajina v roce 1991 podepsala dohodu o vytvoření Společenství nezávislých států (které spojuje bývalé členy SSSR), ale následné smlouvy neratifikovala a dodnes zůstává účastnickým a zakládajícím státem. [25]

1.2.7 Hospodářství a jeho struktura

Podle klasifikace Světové banky (Hrubý národní důchod na obyvatele) Česká republika patří mezi země s vysokým příjmem (více než 12 476 USD na obyvatele) a Ukrajina je zařazená do zemí se středně nízkým příjmem (1 026 –4 035 USD na obyvatele). [26] Podle klasifikace Mezinárodního měnového fondu je Česká republika zemí s vyspělou ekonomikou a Ukrajina je ve skupině nových a rozvojových ekonomik. [27]

Tabulky číslo 5 a 6 znázorňují důležité makroukazatele jako HDP, hrubý domácí příjem na jednoho obyvatele a míru inflace v časové řadě od roku 1997 do 2012 v České republice a na Ukrajině.

Je patrné, že oba státy procházely od roku 1997 do roku 2004 příznivým ekonomickým vývojem. HDP se každý rok zvyšoval v České republice a vzrostl na 3 845,9 miliard korun v roce 2012, což představuje dvojnásobek roku 1997. Růst byl plynulý s jediným výkyvem v roce 2009, jenž je spojen se světovou finanční a ekonomickou krizí. Na Ukrajině je též od roku 1997 pozorován růst HDP: v roce 2012 činil 1 411,2 miliard hřiven (cca 3 618,5 miliard korun), což je 15násobek HDP v roce 1997. Průměrný meziroční růst HDP od roku 1996 je 19 %. Také zde se objevuje jediný výkyv v roce 2009 mající stejné příčiny jako pokles v České republice.

Přestože růst HDP na Ukrajině je intenzivnější než v České republice, nelze říci, že je úspěšnější. Jelikož HDP je uveden v běžných cenách příslušného roku, je nutné vzít v úvahu míru inflace v obou státech.

V České republice v letech 1997 a 1998 inflace dosahovala vysokých hodnot 8,5 % a 10,7 %. Příčinou znehodnocení české koruny byla měnová krize v roce 1997. Od roku 1999 se míra inflace pohybuje kolem průměru 2,6 % a nejmenších hodnot dosáhla v roce 2003 (0,1 %). V roce 2008 byl značný výkyv v porovnání se stabilitou v předchozích letech. Inflace byla 6,3 %. Významný dopad na cenovou hladinu měla reforma veřejných financí, která byla vládou spuštěna 1. ledna 2008. [28] Od roku 1997 do roku 2012 celková kumulovaná inflace v České republice byla 58 %.

Na Ukrajině je míra inflace vyšší než v České republice, a to v průměru 8,9 procentních bodů. Inflace od roku 1998 do roku 2000 se zvyšovala a dosáhla 28,2 % (maximum ve sledovaném období 1997–2012). Nelze říci, že míra inflace na Ukrajině se vyvíjela nějakým směrem (buď se zvětšovala, nebo snižovala každý následující rok) – inflace se konstantně měnila a dosahovala naprosto jiných hodnot ve dvou po sobě jdoucích letech. Velký propad byl v roce 2002, v porovnání s předchozím rokem jde o snížení o 11,2 procentní body, a inflace byla 0,8 %. Avšak v roce 2003 se zase zvýšila cenová hladina a inflace byla 5,2 %. V roce 2008 míra inflace přesáhla 25 %. Hlavními příčinami bylo zvýšení cen komunálních služeb a zvýšení cen importovaného zboží v důsledku devalvace hřivny. Od roku 2009 je sestupný trend, který se v roce 2013 dokonce projevil jako 0,3% deflace. Od roku 1997 do roku 2012 celková kumulovaná inflace na Ukrajině byla 442,5 %. Takže je patrné, že výraznější růst HDP na Ukrajině není způsoben stejně rychlým růstem ekonomiky, ale značný vliv má inflace.

Jelikož počet obyvatel a území obou států se zřetelně liší, větší vypovídající hodnotu při porovnání ekonomik bude mít HDP na 1 obyvatele. HDP v roce 2012 v obou státech je podobný – 3 845,9 miliard korun a 1 411, 2 miliard hřiven (cca 3 618,5 miliard korun). Avšak ukazatel HDP na 1 obyvatele v České republice v roce 2012 byl 365 955 korun na obyvatele, a na Ukrajině 30 953 hřiven (cca 79 367 korun), tedy jen čtvrtina českého ukazatele. Je patrné, že ukrajinská ekonomika je slabší než česká, přestože HDP je v obou státech podobný. Na Ukrajině je větší potenciál – více lidských, přírodních zdrojů, a proto Ukrajina by měla vykazovat minimálně 4krát větší hodnoty HDP než Česká republika, aby dosáhla stejně vysoké ekonomické úrovně.

Tabulka č. 5: Některé makroekonomické ukazatele (Česká republika, roky 1997–2012)

Údaj	HDP	HDP na 1 obyvatele	Míra inflace
Jednotky	mld. Kč, b. c. ¹	Kč/obyv., b.c.	%, r/r^2 , průměr
Rok			
1997	1 884,92	182 937,64	8,5
1998	2 061,58	200 252,01	10,7
1999	2 149,02	208 992,33	2,1
2000	2 269,70	220 948,58	3,9
2001	2 448,56	239 486,60	4,7
2002	2 567,53	251 699,53	1,8
2003	2 688,11	263 497,25	0,1
2004	2 929,17	286 978,95	2,8
2005	3 116,06	304 478,01	1,9
2006	3 352,60	326 552,51	2,5
2007	3 662,57	354 808,03	2,8
2008	3 848,41	368 986,06	6,3
2009	3 758,98	358 288,32	1,0
2010	3 790,88	360 444,14	1,5
2011	3 823,40	364 248,88	1,9
2012	3 845,93	365 955,02	3,3

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [19]

¹ b. c. – běžné ceny.

² r/r – meziprocentní.

Tabulka č. 6: Některé makroekonomické ukazatele (Ukrajina, roky 1997–2012)

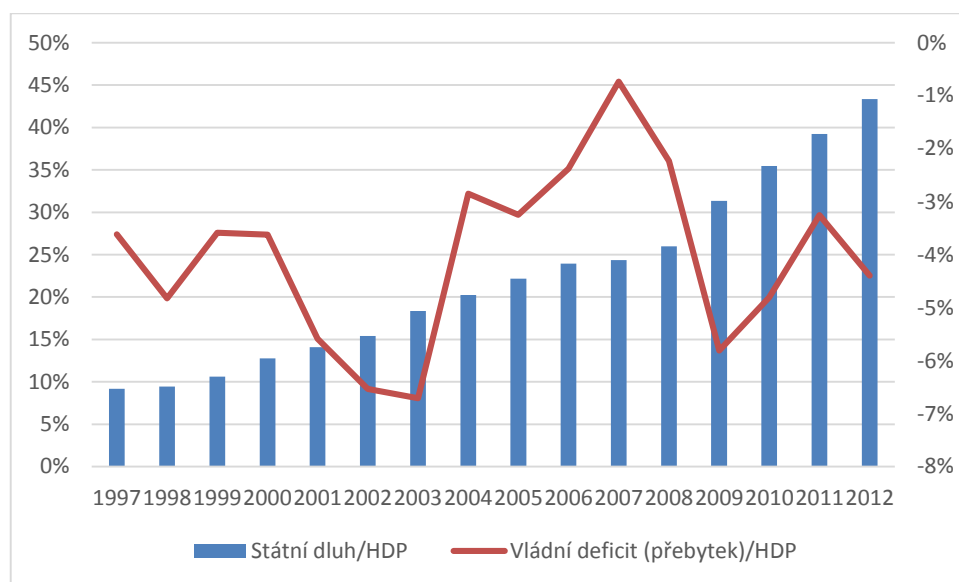
Údaj	HDP	HDP na 1 obyvatele	Míra inflace
Jednotky	mld. hřiven, b. c.	hřiven/obyv., b. c.	%, r/r, průměr
Rok			
1997	93,4	1 842	15,9
1998	102,6	2 040	10,6
1999	130,4	2 614	22,7
2000	170,1	3 436	28,2
2001	204,2	4 195	12
2002	225,8	4 685	0,8
2003	267,3	5 591	5,2
2004	345,1	7 273	9
2005	441,5	9 372	13,5
2006	544,2	11 630	9,1
2007	720,7	15 496	12,8
2008	948,1	20 495	25,2
2009	913,3	19 832	15,9
2010	1 082,6	23 600	9,4
2011	1 302,1	28 488	8
2012	1 411,2	30 953	0,6

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [8]

Na obrázcích č. 1 a 2 jsou zobrazeny fiskální makroukazatele státního dluhu a vládního deficitu vyjádřené jako procenta HDP v České republice a na Ukrajině v letech 1997–2012. Levá osa popisuje sloupce státního dluhu k HDP a pravá osa popisuje křivku vládního deficitu k HDP. Do roku 2002 ukrajinské úřady neuvádí státní dluhy v příslušných letech. Při porovnání těchto dvou grafů je patrné, že státní dluh v České republice roste pomalým tempem. Na Ukrajině státní dluh do roku 2007 klesá (příčinou je oddlužení) a od roku 2008 roste. V roce 2012 státní dluh jako procento HDP byl v České republice 43,3 % a na Ukrajině o 6,7 procentního bodu menší – 36,6 %. Při pozorování vývoje vládního deficitu k HDP nelze pozorovat nějaký patrný trend ani v České republice, ani na Ukrajině. V České republice byl největší propad v letech 2002

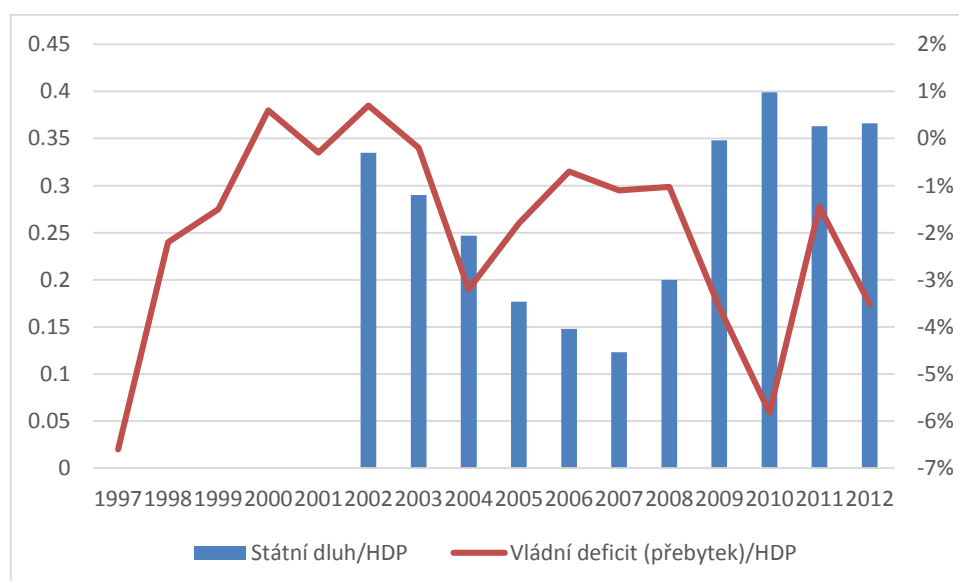
a 2003 – 7 %. Další významný propad byl v letech 2009–2010. Na Ukrajině nastaly 3 velké propady ve vládním deficitu: první z nich byl v roce 1997 (7 %), další v roce 2004 (3 %) a v 2010 (6 %). Na rozdíl od České republiky zde byly přebytky (v letech 2000 a 2002). V průměru deficit v České republice je 4 %, na Ukrajině 2 %.

Obrázek č. 1: Státní dluh a vládní deficit v procentech HDP (Česka republika, 1997–2012)

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [19]

Obrázek č. 2: Státní dluh a vládní deficit v procentech HDP (Ukrajina, 1997–2012)

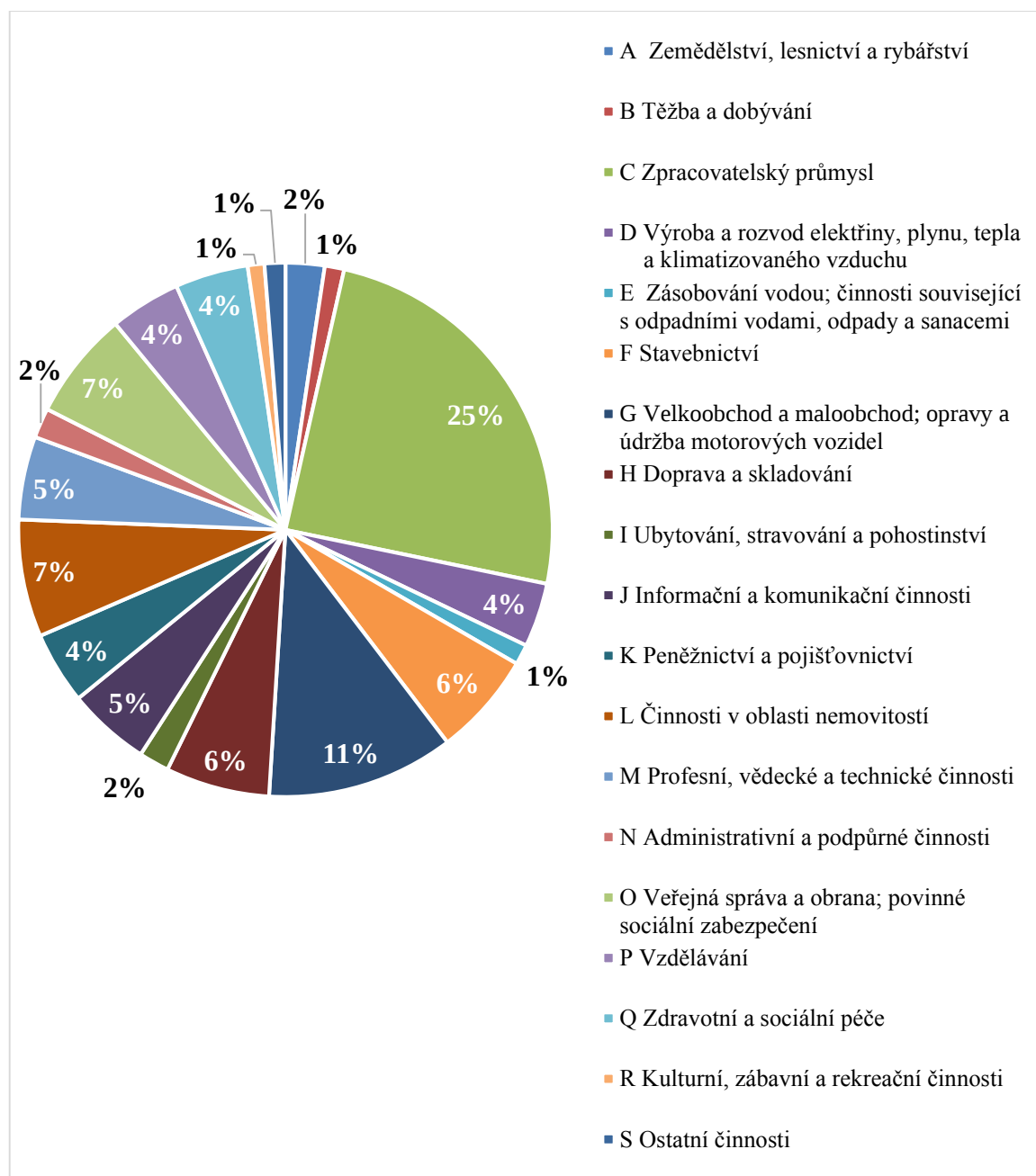
Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [29], [30]

Na obrázcích číslo 3 a 4 jsou zobrazeny odvětvové struktury tvorby HDP v České republice a na Ukrajině. Zde je uplatněná klasifikace ekonomických činností CZ-NACE¹ [31]. V České republice má největší podíl na tvorbě HDP zpracovatelský průmysl, který tvoří 25 % HDP. Na druhém místě je sektor G – velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel, který představuje 11 %, a na 3. místě se ocitly skupiny L a O – činnosti v oblasti nemovitostí; veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení. Každá ze skupin D, F, H, J, K, M, P a Q tvoří 4–6 % HDP. Na Ukrajině na prvním místě je také zpracovatelský průmysl, který se podílí 33 % na tvorbě HDP. Dále je skupina S – ostatní činnosti (17 %), pak následuje skupina G – 12 %. 9 % má zemědělství, lesnictví a rybářství a také doprava a skladování. Největší podíl v obou státech má zpracovatelský průmysl, přičemž pro ukrajinské HDP má větší význam než pro české. Podobný podíl má také sektor G (11 % českého HDP a 12 % ukrajinského). Pro ukrajinský HDP je dodnes velice důležité zemědělství, lesnictví a rybářství (9 % HDP) (v České republice jen 2 % HDP), ale prakticky bezvýznamné jsou skupiny I, J, K, L, M, N a O, které v České republice představují dohromady 32 %.

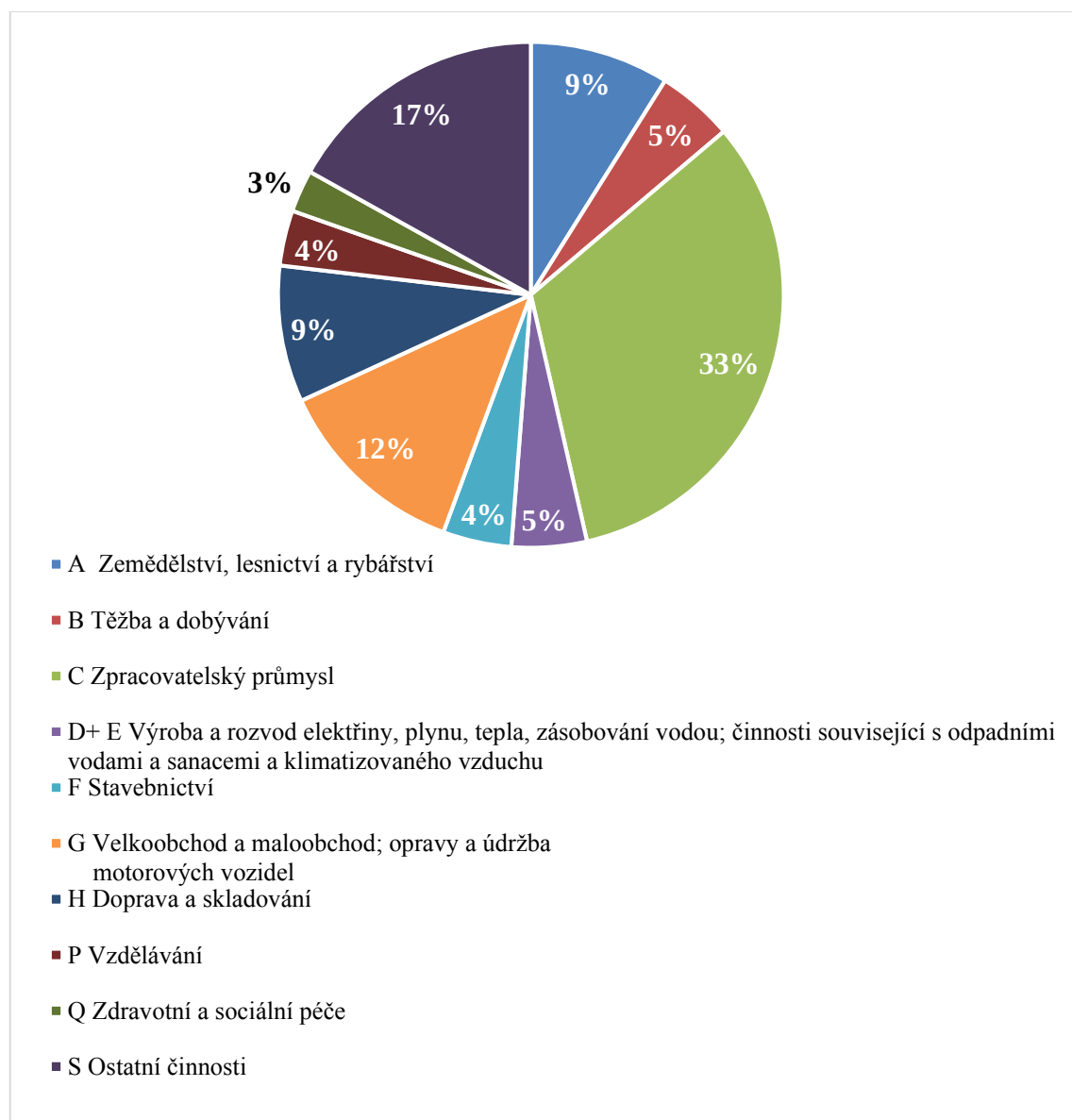
¹ NACE – standardizovaná klasifikace ekonomických činností v Evropském společenství.

Obrázek č. 3: Odvětvová struktura tvorby HDP v % (Česká republika, 2012)

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [32]

Obrázek č. 4: Odvětvová struktura tvorby HDP v % (Ukrajina, 2012)

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [8]

2. Spolupráce s ostatními státy

Tato kapitola se zabývá statistikami zahraničního obchodu České republiky a Ukrajiny a také se zde zmiňuje proexportní a investiční politika obou zemí.

2.1 Zahraniční obchod České republiky

V roce 2012 v žebříčku světových dovozců seřazených sestupně, Česká republika obsadila 31. místo jak mezi importéry, tak i mezi exportéry. Český podíl na světových importech je 0,76 %, a na exportech 0,85 %. [33]

Podle teritoriální struktury rozdělení zahraničního obchodu, nejvýznamnějším exportérem a importérem České republiky jsou státy Evropské unie. Na druhém místě je u dovozu Čína a u vývozu Ruská federace. Na třetím místě jak u vývozu, tak i dovozu jsou Spojené státy. Pokud Evropskou unii nepovažujeme za jeden trh, a uvažujeme obchodování s jednotlivými státy, je v tabulce číslo 7 uveden seznam největších dovozců a v tabulce číslo 8 je seznam vývozců.

Tabulka č. 7: Zahraniční obchod České republiky podle zemí – dovoz (v národním pojetí), 2013

Pořadí	Stát	tisíc CZK	% celkových dovozů
1.	Německo	719 251 536	25,55
2.	Čína	302 758 708	10,75
3.	Polsko	209 026 594	7,42
4.	Slovensko	164 167 184	5,83
5.	Ruská federace	155 367 167	5,52
6.	Itálie	111 448 749	3,96
7.	Nizozemsko	91 872 606	3,26
8.	Francie	90 026 761	3,20
9.	Rakousko	86 080 035	3,06
10.	Maďarsko	67 258 913	2,39

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [34] a [35]

Tabulka č. 8: Zahraniční obchod České republiky podle zemí – vývoz (v národním pojetí), 2013

Pořadí	Stát	tisíc CZK	% celkových vývozů
1.	Německo	990 163 091	31,27
2.	Slovensko	281 850 035	8,90
3.	Polsko	188 714 239	5,96
4.	Francie	156 371 713	4,94
5.	Spojené království	152 628 069	4,82
6.	Rakousko	143 837 616	4,54
7.	Ruská federace	116 214 908	3,67
8.	Itálie	114 119 634	3,60
9.	Nizozemsko	88 565 642	2,80
10.	Maďarsko	82 116 045	2,59

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [34] a [35]

Z tabulek číslo 7 a 8 je zřejmé, že nejvýznamnějším obchodním partnerem České republiky je Německo, které se podílí více než 25 % na celkových dovozech do České republiky a 31 % na vývozech. Také je vidět, že Česká republika nejvíce spolupracuje se svými nejbližšími sousedy: Německem, Polskem a Slovenskem. Tyto 3 státy se podílí na 38,8 % celkových dovozů do České republiky a 46,13 % na vývozech.

Jediný asijský stát, který má velký význam v importu České republiky (10 % celkových dovozů), je Čína. Mezi 10 největšími exportéry a importéry České republiky to je jediný stát, který neleží v Evropě.

Saldo obchodní bilance České republiky dosahuje nejvyšších hodnot s Německem, Slovenskem, Spojeným královstvím, Francií a Rakouskem. Nejnižší hodnoty má s Čínou, Korejskou republikou, Ruskou federací, Japonskem a Ázerbájdžánem.

V tabulce číslo 9 je zobrazena komoditní struktura zahraničního obchodu České republiky. Komoditní struktura obchodu je zde uvedena podle mezinárodní nomenklatury Organizace spojených národů – SITC¹

¹ Standard International Trade Classification – Standardní mezinárodní klasifikace zboží.

Tabulka č. 9: Komoditní struktura českého zahraničního obchodu se zbožím podle SITC (národní pojetí) v mil. Kč (běžné ceny), 2013

Kód zboží	Název zboží	Dovoz	Vývoz	Bilance
0	Potraviny a živá zvířata	144 860	113 632	-31 228
1	Nápoje a tabák	19 729	21 787	2 058
2	Suroviny	78 165	83 318	5 153
3	Minerální paliva, maziva	301 008	100 663	-200 345
4	Živočišné a rostlinné oleje	6 302	8 139	1 837
5	Chemikálie a příbuzné výrobky	323 829	197 489	-126 340
6	Polotovary a materiály	506 553	540 323	33 770
7	Stroje a dopravní prostředky	1 046 905	1 435 673	388 768
8	Průmyslové spotřební zboží	277 176	314 153	36 977
9	Komodity nezatříděné	9 655	6 962	-2 693

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [34] a [35]

Největších hodnot dosahuje dovoz 7. skupiny – Stroje a dopravní prostředky, a zároveň se tato skupina nejvíce vyváží (38,57 % dovozu a 50,87 % vývozu). Nejnižších hodnot u dovozu a vývozu, nebereme-li v úvahu nezařaditelné komodity, dosahují Živočišné a rostlinné oleje (0,23 % dovozu, 0,28 % vývozu). Celkově je obchodní bilance kladná, záporných hodnot nabývá ve skupinách Minerální paliva, maziva; Chemikálie a příbuzné výrobky; Potraviny a živá zvířata a Komodity nezatříděné.

2.2 Zahraniční obchod Ukrajiny

V roce 2012 v žebříčku světových dovozců seřazených sestupně, Ukrajina obsadila 37. místo mezi importéry a 51. místo mezi exportéry. Ukrajinský podíl na světových importech je 0,33 % a na exportech 0,43 %. [33]

Teritoriální struktura dovozu a vývozu Ukrajiny (EU je vnímaná jako jedno teritorium) je následující: u exportu a importu na 1. místě je Ruská federace, na 2. Evropská unie, 3. místo u vývozu obsadilo Turecko a u dovozu Čína.

Ukrajinský statistický úřad, na rozdíl od českého, vede evidenci zahraničního obchodu jen v přeshraničním pojetí. V tabulkách 10 a 11 je uvedeno 10 největších importérů a exportérů z pohledu Ukrajiny. Jak je vidět, na 1. místě v seznamu dovozců a vývozců se umístila Ruská federace. V daném případě lze porovnat význam Ruska pro Ukrajinu s významem Německa pro Českou republiku. Jediným rozdílem je to, že Česká republika více exportuje, zatímco Ukrajina importuje. Také Ukrajina, stejně jako Česká republika, importuje z Číny, avšak pro Ukrajinu je významný také export do Číny, který zaujímá 4,31 % celkových exportů. Také lze konstatovat, že Ukrajina více než Česká republika spolupracuje se zeměmi světa, které neleží v Evropě. Důležitou roli v ukrajinském vývozu hrají takové státy, jako Turecko, Egypt, Kazachstán, Indie. Mezi největšími importéry se objevují Spojené státy americké.

Tabulka č. 10: Zahraniční obchod Ukrajiny podle zemí – dovoz (v přeshraničním pojetí), 2013

Pořadí	Stát	tisíc USD	% celkových dovozů
1.	Ruská federace	23 234 207,90	30,19
2.	Čína	7 900 753,90	10,27
3.	Německo	6 771 002,90	8,80
4.	Polsko	4 068 686,00	5,29
5.	Bělorusko	3 605 241,10	4,68
6.	Spojené státy americké	2 759 359,50	3,59
7.	Itálie	2 086 658,20	2,71
8.	Turecko	1 852 685,00	2,41
9.	Francie	1 729 727,60	2,25
10.	Maďarsko	1 400 516,10	1,82

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [8]

Tabulka č. 11: Zahraniční obchod Ukrajiny podle zemí – vývoz (v přeshraničním pojetí), 2013

Pořadí	Stát	tisíc USD	% celkových vývozů
1.	Ruská federace	15 065 123,50	23,80
2.	Turecko	3 805 477,80	6,01
3.	Čína	2 726 677,30	4,31
4.	Egypt	2 720 563,00	4,30
5.	Polsko	2 547 823,10	4,02
6.	Itálie	2 357 633,70	3,72
7.	Kazachstán	2 120 025,40	3,35
8.	Bělorusko	1 983 615,60	3,13
9.	Indie	1 974 747,30	3,12
10.	Německo	1 603 784,90	2,53

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [8]

Největších kladných hodnot nabývá saldo obchodní bilance Ukrajiny s Egyptem, Tureckem, Kazachstánem, Indií a Moldávií. Nejzápornějších hodnot dosahuje saldo obchodní bilance s Ruskou federací, Čínou, Německem, Spojenými státy a Běloruskem.

Pro zbožovou strukturu zahraničního obchodu na Ukrajině je používána jiná klasifikace než v České republice – „Ukrajinská klasifikace zboží ze zahraniční ekonomické činnosti“. V tabulce číslo 12 je zobrazena komoditní struktura obchodování Ukrajiny s jinými státy. 29,5 % exportu připadá na skupinu Kovy a výrobky z nich, což je nejvýznamnější skupina pro ukrajinský vývoz. Další významnou exportní skupinou jsou Živá zvířata a živočišné potraviny. V dovozu největší podíl (31 %) zaujímá skupina Nerostných surovin, následují Stroje, zařízení a nářadí, elektrická zařízení (17,36 %) a Chemikálie a příbuzné výrobky (11,74 %). Celkem je obchodní bilance Ukrajiny s ostatními státy záporná. Avšak existuje několik skupin s kladným saldem, kde Ukrajina je čistým výrobcem. Do těchto skupin patří: Kovy a výrobky z nich; Živá zvířata a živočišné potraviny; Hotové potraviny a Živočišné a rostlinné oleje.

Tabulka č. 12: Komoditní struktura ukrajinského zahraničního obchodu se zbožím
v tis. USD (běžné ceny), 2013

	Vývoz	Dovoz	Bilance
Živá zvířata a živočišné potraviny	9 960 048,6	4 561 904,8	5 398 143,8
Živočišné a rostlinné oleje	3 507 131,8	403 328,4	3 103 803,4
Hotové potraviny	3 557 168	3 218 803,6	338 364,4
Nerostné suroviny	7 494 933	22 362 100	-14 867 166,8
Chemikálie a příbuzné výrobky	4 327 295,8	8 435 346,6	-4 108 050,8
Plasty a výrobky z nich	787 814,4	4 592 891,4	-3 805 077,0
Kůže a kožky	148 917,4	257 421,1	-108 503,7
Obuv, kloboučnické zboží, deštníky	198 737,4	794 905,7	-596 168,3
Výrobky z kamene, sádry, cementu	583 131,6	1 140 777	-557 645,7
Přírodní nebo uměle pěstované perly, drahokamy nebo polodrahokamy	118 413,9	690 298,9	-571 885,0
Kovy a výrobky z nich	17 570 748	5 002 923	12 567 824,6
Stroje, zařízení a nářadí, elektrická zařízení	6 975 000	12 470 050	-5 495 050,0
Prostředky pozemní dopravy, letadla, lodě	3 344 025	5 901 463	-2 557 437,9
Optické a fotografické přístroje	296 264,1	1 094 274	-798 009,7
Různé průmyslové výrobky	660 972,9	892 139,7	-231 166,8
Umělecká díla	637,4	23 412,8	-22 775,4

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [8]

2.3 Vzájemný obchod mezi Českou republikou a Ukrajinou

Jak již bylo výše zmíněno, Česká republika a Ukrajina vzájemně obchodují. Pro Českou republiku dovozy z Ukrajiny představují 0,83 % celkových dovozů a vývozy 1,2 % celkových vývozu. Pro Ukrajinu tvoří obchod s Českou republikou 1,3 % dovozů a vývozu.

V tabulkách 13 až 15 je představena komoditní struktura zahraničního obchodu se zbožím České republiky s Ukrajinou (z pohledu České republiky). Celková obchodní bilance je kladná a má hodnotu 8,8 miliard korun.

Tabulka č. 13: Komoditní struktura zahraničního obchodu se zbožím České republiky s Ukrajinou podle SITC (národní pojetí) – obchodní bilance, 2013

Kód zboží	Název zboží	Hodnota CZK (tis.)
0	Potraviny a živá zvířata	447 656
1	Nápoje a tabák	131 140
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	-13 119 399
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	-3 076 134
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	-172 550
5	Chemikálie a příbuzné výrobky	3 110 181
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	1 241 483
7	Stroje a dopravní prostředky	18 572 348
8	Průmyslové spotřební zboží	1 658 737
9	Komodity a předměty obchodu	-27

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [34]

Z tabulky číslo 14 je patrné, že do České republiky dováží Ukrajina nejvíce surovin nepoživatelných, s výjimkou paliv. A z tabulky 15 je zřejmé, že Česká republika vyváží nejvíce strojů a dopravních prostředků.

Tabulka č. 14: Komoditní struktura zahraničního obchodu se zbožím České republiky s Ukrajinou podle SITC (národní pojetí) – dovoz, 2013

Kód zboží	Název zboží	Hodnota CZK (tis.)
0	Potraviny a živá zvířata	257 829
1	Nápoje a tabák	4 874
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	13 453 809
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	3 153 665
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	174 100
5	Chemikálie a příbuzné výrobky	624 755
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	2 234 135
7	Stroje a dopravní prostředky	2 875 777
8	Průmyslové spotřební zboží	630 428
9	Komodity a předměty obchodu	27

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [34]

Tabulka č. 15: Komoditní struktura zahraničního obchodu se zbožím České republiky s Ukrajinou podle SITC (národní pojetí) – vývoz, 2013

Kód zboží	Název zboží	Hodnota CZK (tis.)
0	Potraviny a živá zvířata	706 141
1	Nápoje a tabák	135 995
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	289 503
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	109 302
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	1 550
5	Chemikálie a příbuzné výrobky	3 738 707
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	3 478 169
7	Stroje a dopravní prostředky	21 382 617
8	Průmyslové spotřební zboží	2 293 646

Zdroj: vlastní zpracování na základě údajů z [34]

2.4 Proexportní a investiční politika v ČR a na Ukrajině

Dobře realizovaná proexportní politika přináší pozitivní výsledky pro domácí ekonomiku, přestože náklady mohou být velké.

Po vstupu do Evropské unie se Česká republika stala součástí celní unie, v níž se uplatňuje společná obchodní politika vůči třetím zemím. Byl přijat jednotný celní sazebník TARIC¹, dohody s třetími zeměmi se uzavírají na úrovni EU. V rámci Společné obchodní politiky (SOP) je vytvořena databáze Market Access Database, která má za cíl odstranění překážek pro evropské vývozce. Tato databáze podporuje exporty nejenom v rámci EU, ale i do třetích zemí.

Do SOP však „*nepatří podpora exportu formou poskytování exportního úvěrování a pojišťování nebo formou poskytování informací*“. [36] Proto v daných mezích je proexportní politika v rukou členských států.

V České republice vytváří zahraniční obchodní politiku Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) spolu s Ministerstvem zahraničních věcí (MZV) a dalšími ministerstvy. Proexportní podpora zahrnuje „*služby jak vzdělávacího, poradenského, informačního, asistenčního, prezentačního, tak i finančního charakteru*“. [37]

Na podpoře proexportní a investiční politiky se podílí následující agentury: CzechTrade, CzechInvest, Česká exportní banka, a.s. (ČEB), Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP) a Česká centra v zahraničí.

Portál BusinessInfo.cz je zřízen agenturou na podporu exportu CzechTrade. Na těchto stránkách lze najít informace o aktuálních exportních příležitostech, ekonomické informace o zemích světa, informace o nabídce státní podpory exportu, komplexní informace o zahájení podnikání v České republice a v Evropské unii. Počet návštěv² portálu v roce 2012 byl 307 499. [38] Zelená linka pro export společně s portálem BusinessInfo.cz jsou vytvořeny za účelem poskytování informací pro zájemce o export

---

¹ Tarif Intégré Communautaire – Integrovaný tarif Společenství.

²Jedna návštěva je jakýkoli sled zobrazení stránek na portálu BusinessInfo.cz, nepřerušený časovým úsekem delším než 30 minut. Je-li časový úsek přerušení delší, je přístup uživatele započítán jako nová návštěva.

a pro usnadnění přípravy exportu. Zelená linka také informuje zájemce o možnostech importu do České republiky.

Agentura CzechTrade je zřízena MPO s cílem pomoci firmám s procesem rozhodování o výběru zahraničního trhu a usnadnit vstup na něj. CzechTrade společně s CzechInvest a sítí zahraničních zastoupení tvoří Integrovanou zahraniční síť MPO. *„Portfolio služeb zahrnuje čtyři základní oblasti: služby Zahraniční sítě MPO v teritoriích; exportní poradenství v ČR; informační služby; a vzdělávání.“* [38]

Přímo v zahraničí působí síť zahraničních zastoupení Ministerstva průmyslu a obchodu. Hlavním úkolem těchto zastoupení je pomoc během podnikání na zahraničním trhu, poskytování informací o příležitostech a asistence na místě. Také na Ukrajině bylo zřízeno zastoupení, které se nachází v Kyjevě.

V rámci zastupitelských úřadů vysílá Česká republika do zahraničí ekonomické diplomaty. Jedním z jejich úkolů je lobování za zájmy českých firem na určitém území. Na Ukrajině působí dva české generální konzuláty v Doněcku a Lvově a velvyslanectví v Kyjevě. [39], [40]

V rámci pomoci podnikání v jiném státě EU Ministerstvo průmyslu a obchodu vytvořilo asistenční síť služeb Jednotného kontaktního místa. Zájemce o export může být informován o technických požadavcích, které jsou kladené na výrobek; může se obrátit na službu, která poskytuje pomoc při řešení sporů na vnitřním trhu, zprostředkovává kontakty s příslušnými úřady a poskytuje všeobecné informace.

Finanční a pojišťovací podporu zajišťují Česká exportní banka, a.s. a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. ČEB poskytuje vývozní úvěry právnickým osobám se sídlem v České republice nebo jeho zahraničnímu odběrateli, také poskytuje předexportní financování (na výrobu služeb nebo výrobků, které budou exportovány) a záruky. EGAP se zaměřuje na poskytování pojištění pro teritoriální a komerční rizika.

Česká podnikatelská reprezentace je organizace působící při EU (CEBRE) přímo v Bruselu. Jejím cílem je podpora a obhajování zájmů českých podnikatelů u institucí EU. Mezi aktivity CEBRE patří podpora většího zapojení českých podnikatelů do projektů financovaných Evropskou unií, posílení spolupráce, a také zapojení se do lobbingu.

Na Ukrajině se systém podpory exportu skládá z Ministerstva ekonomiky, Ministerstva ekonomického rozvoje a obchodu Ukrajiny, Státní Exportní a Importní banky a příslušných ministerstev.

Exportní úvěrování na Ukrajině, na rozdíl od České republiky, nedosáhlo tak vysoké úrovně. Jelikož komerční banky mají horší konkurenční postavení oproti bankám vyspělých zemí, nemají zájem o financování exportu. V malých objemech se exportním úvěrováním zabývá Ukrajinská Státní Exportní a Importní banka.

Ukrajinská Státní Exportní a Importní banka vytváří příznivé podmínky pro hospodářský rozvoj a podporu domácích výrobců. Poskytuje úvěry a finanční podporu na restrukturalizaci, zlepšení a implementaci průmyslového a obchodního potenciálu odvětví, především exportně orientovaných a nahrazujících import.

Důležitým v rozvoji institucionální infrastruktury vývozu na Ukrajině je program spolupráce Státní Exportní a Importní banky s IBRD¹. Projekt byl zahájen v roce 1996 s cílem zajištění střednědobého a dlouhodobého pracovního kapitálu, investičního financování soukromých vyvážejících podniků a rozvoje příležitostí bankovního sektoru v této oblasti. [41]

Také Ministerstvo ekonomického rozvoje a obchodu Ukrajiny plánuje vytvořit instituci, která bude podporovat a realizovat státní politiku podpory národních vývozů. Financování této instituce bude zajištěno ze státního rozpočtu. Hlavní činností bude zastupování zájmů ukrajinských vývozců, poskytování informací a konzultací (zejména malým a středním podnikům) týkajících se možností vývozů a informování zahraničních společností o možnostech spolupráce s tuzemskými společnostmi. [42]

Od roku 2013 jedná ukrajinská vláda o nutnosti zdokonalení státní finanční podpory exportu a vytvoření exportní úvěrové agentury. Tato agentura bude fungovat ve formě akciové společnosti, majoritním akcionářem bude stát. Mezi hlavní činnosti exportní úvěrové agentury by mělo patřit poskytování pojišťovacích a záručních služeb ukrajinským vývozcům a úvěrovým komerčním bankám, které poskytují exportní úvěry. [43]

---

¹ The International Bank for Reconstruction and Development – Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj.

Ukrajina nemá v zahraničí zastoupení, která by se zabývala jen podporou exportérů a prosazováním jejich zájmů. Avšak ve složení zastupitelských úřadů jsou i ekonomičtí diplomaté. Na území České republiky je Ukrajina zastoupena velvyslanectvím v Praze a konzulátem v Brně. [44]

V České republice je již dobře zformovaný systém proexportní politiky, kdežto na Ukrajině se tento systém teprve formuje, nyní je v nevyspělém stádiu. Státní podpora vývozců je nedostačující, a proto se ukrajinská vláda snaží vytvořit novou státní instituci, která bude realizovat státní proexportní politiku a také agenturu, která bude těsně spolupracovat s vývozci a poskytovat jim informační a finanční pomoc.

V obou státech existuje státní instituce pro exportní úvěrování. Rozdíl v těchto institucích je v tom, že v České republice je ČEB zaměřena na poskytování vývozních úvěrů, záruk a také financování výroby, zatímco Ukrajinská Státní Exportní a Importní banka spíše podporuje rozvoj výroby v tuzemsku, tedy produkty, které by v budoucnu mohly být exportované.

Lze obecně říci, že vývozci z České republiky mají větší podporu, a proto často zvažují rozšiřování svých odbytišť do zahraničí. Na Ukrajině se exportéři potýkají s větším množstvím problémů při vývozu, a proto často rozšiřují svoji výrobu s odbytišti v rámci státu. Rozdíl je i v tom, že ukrajinský trh je nenasycený a má více spotřebitelů než český. Proto ukrajinští výrobci nejsou v případě rozšiřování výroby jako čeští nuceni k exportu.

3. Sbližování České republiky a Ukrajiny

V této kapitole jsou popsány teoretické možnosti větší spolupráce Ukrajiny a České republiky, jelikož, jak již bylo zmíněno, tyto státy dosud nevyužívají potenciál těsnější ekonomické kooperace.

3.1 Teoreticky možné formy spolupráce států

Podle knihy Emilie Kalínské a kolektivu existuje pět stupňů ekonomické integrace:

- „*zóna s preferenčními cly*,
- *pásmo volného obchodu*,
- *celní unie*,
- *společný trh*,
- *hospodářská a měnová unie*.“ [36]

Také lze uvést politickou unii jako nejvyšší stupeň integrace.

Všechny tyto stupně jsou uspořádány od nejnižší úrovně spolupráce po nejvyšší s tím, že každý stupeň zahrnuje předchozí. V případě zóny s preferenčními cly dochází ke snížení cel ve vzájemném obchodu. V pásmu volného obchodu se odstraňuje více tarifních a netarifních překážek. Příkladem takovéto zóny je NAFTA¹ na území Spojených států, Kanady a Mexika. V rámci celní unie státy přenechávají společným orgánům vlastní obchodní politiku vůči třetím zemím. Také mezi státy existuje volný, bezpřekážkový vzájemný obchod. Dohoda o celní unii je podepsána mezi Tureckem a Evropskou unií. Dalším stupněm je společný trh, který přináší volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob (jednotný trh Evropské unie). V hospodářské a měnové unii státy slučují hospodářskou a měnovou politiku, přičemž existují dvě teorie, co má být zavedeno dříve - zda společná hospodářská (teorie korunovační²) anebo měnová politika (teorie lokomotivy³). Právě Eurozóna je měnovou unií 18 členských států Evropské unie. Vyvrcholením integrace je politická unie, kde se sjednocuje nejenom ekonomika, ale i politika. Jako příklad lze uvést Spojené státy americké nebo Ruskou federaci.

---

¹ North American Free Trade Agreement – Severoamerická dohoda o volném obchodu.

² Nejdříve je nutné konvergovat hospodářství, a pak „korunovat“ společnou měnou.

³ Společná měna má vést k hospodářskému sblížení jednotlivých států.

Také v kontextu spolupráce států je nutné uvést důležité pojmy, které se vyskytují v kontextu dohod EU s třetími zeměmi, jako asociační dohody (Association Agreements) a dohody o partnerství a spolupráci (Partnership and Cooperation Agreements). Dohody o partnerství a spolupráci podepsala Evropská unie s Ruskem a se státy Východní Evropy, Jižního Kavkazu a Centrální Afriky. Cílem těchto dohod je posílení demokracie v zemích mimo EU, rozvinout jejich ekonomiku pomocí kooperace ve více sférách (finanční, vědecké, právní, kulturní, atd.) a prostřednictvím politického dialogu. [45]

Asociační dohody jsou mezinárodní ujednání, která podepisuje Evropská unie s třetími státy s cílem nastavit rámce pro provedení bilaterálních vztahů. Jejich záměrem je nastolení těsné ekonomické a politické spolupráce. Předpokládají větší kooperaci než u dohod o partnerství a spolupráci (které, ve většině případů, jsou po určité době nahrazeny právě asociačními dohodami). Asociační dohody obvykle slouží k postupné liberalizaci obchodu až do různých stupňů integrace, které byly již zmíněny. V některých případech jsou asociační dohody prvním krokem pro vstup státu do Evropské unie. [46]

3.2 Spolupráce České republiky a Ukrajiny. Asociace s EU

Ukrajina byla jednou z prvních zemí na světě, které navázaly diplomatické vztahy s Českou republikou, a to 1. ledna 1993, tedy v první den existence České republiky jako samostatného státu. Poté následovaly vzájemné oficiální návštěvy ministrů zahraničních věcí, ministrů obrany, premiérů a prezidentů. Poslední z nich byla ve dnech 20.–23. října 2013, když prezident České republiky Miloš Zeman navštívil Ukrajinu.

Exportní strategie České republiky pro roky 2012–2020 definuje 12 prioritních zemí, jimiž jsou Brazílie, Čína, Indie, Irák, Kazachstán, Mexiko, Ruská federace, Srbsko, Turecko, USA, Vietnam a také Ukrajina. Obchodní vztahy obou států byly zmíněny v předchozí kapitole. [47]

Obchodní politika států je spojená s členstvím v mezinárodních organizacích, s politikou států a stupněm rozvoje ekonomiky. Česká republika po vstupu do Evropské unie přijala Společnou obchodní politiku tohoto společenství, a proto možnost nastolení ekonomické spolupráce České republiky a Ukrajiny je spojena se spoluprací Ukrajiny s Evropskou unií jako celkem.

Jak je uvedeno na stránkách Zastoupení Evropské unie pro zahraniční věci, snaží se EU navázat s Ukrajinou užší vztahy, které přesahují pouhou bilaterální spolupráci, a zahrnují postupný pokrok směřující k politickému přidružení a hospodářské integraci. Podle Evropské politiky sousedství Ukrajina je jedním z prioritních partnerů, mezi něž také patří Arménie, Egypt, Moldávie, Tunisko a další. [48] První Dohoda o partnerství a spolupráci Evropské unie s Ukrajinou byla podepsána 14. června 1994 a vstoupila v platnost v roce 1998. Další dohoda byla podepsána kvůli vstupu nových zemí do EU (Rakousko, Finsko, Švédsko). [49]

O asociační dohodě se začalo jednat již v roce 2007. V roce 2009 byla přijata Agenda o Asociaci EU-Ukrajina, která byla později v letech 2011 a 2013 obnovena. Tato agenda nahradila předchozí Akční plán a měla připravit a usnadnit plnění asociační dohody. 21. listopadu 2013 však Kabinet ministrů Ukrajiny přijal rozhodnutí pozastavit přípravy k podepsání dohody. Přání lidí, aby vláda podepsala asociační dohodu, vyústilo v masové protesty, demonstrace, vyvolalo násilí včetně ztrát na životech

a skončilo svržením prezidenta a vlády. Dále následovalo referendum na poloostrově Krym, který přijal rozhodnutí připojit se k Ruské federaci. [50]

Nová prozatímní vláda obnovila jednání o asociační dohodě a 21. března 2014 byla v Bruselu podepsána její politická část. Přestože byla část dohody již podepsána ve vztahu Evropské unie s Ukrajinou, stále platí dříve podepsaná Dohoda o partnerství a spolupráci. [51]

Evropská integrace je klíčovou prioritou zahraniční politiky Ukrajiny, která předpokládá systematické reformy ve všech sférách života v souladu s normami Evropské unie. Konečným cílem evropské integrace Ukrajiny je členství v Evropské unii. Dnes je hlavním úkolem dokončení jednání o asociační dohodě, kde nedílnou součástí je zóna volného obchodu. Další důležitou oblastí spolupráce Ukrajiny s Evropskou unií je dialog o uvolnění vízového režimu, jenž by měl v budoucnosti umožnit dosažení bezvízového režimu s členy EU, mimo jiné Schengenského prostoru. Důležitou prioritou je posílení ekonomické složky zahraniční politiky Ukrajiny s cílem vytvoření příznivého investičního prostředí a posílení ekonomického růstu. [52]

Větší ekonomická integrace s EU může mít příznivý vliv na ekonomický růst na Ukrajině. Budoucí asociační dohoda má pokrýt všechny sféry obchodu (zahrnuje také služby, práva duševního vlastnictví, cla, veřejné zásobování, energetické záležitosti, hospodářskou soutěž atd.). Zóna volného obchodu s Ukrajinou bude vytvořena s cílem prohloubit přístup Ukrajiny na evropský trh a podpořit další evropské investice na Ukrajině. [53]

Asociační dohoda se skládá z preambule, sedmi částí, 43 dodatků a 3 protokolů. Část „Politický dialog a reformy, politická asociace, spolupráce a konvergence v oblasti zahraničních věcí a bezpečnostní politiky“ obsahuje ustanovení, jehož realizace by měla přispět k rozvoji a posílení politického dialogu v různých oblastech, včetně postupného sbližování Ukrajiny s EU v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky. Také jsou stanoveny cíle politického dialogu, jako šíření mezinárodní stability a bezpečnosti, posílení dodržování demokratických zásad, právního řádu a řádné správy veřejných věcí, lidských práv a svobod, rozšíření zásad nezávislosti, svrchovanosti, celistvosti území a neměnnosti hranic, spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany.

Část dohody „Justice, svoboda a bezpečnost“ určuje směr spolupráce v daných oblastech. Důležitým cílem je spolupráce při posílení svrchovanosti práva a institucí, a to zejména v oblasti vymáhání práva a zajištění spravedlnosti, posílení soudního systému, zlepšení jeho účinnosti, zaručení jeho nezávislosti a nestrannosti. Jedním z prvků spolupráce je zajištění ochrany osobních údajů v souladu s nejlepšími evropskými a mezinárodními standardy. Za účelem řízení migračních toků, dohoda stanoví zavedení komplexního dialogu o otázkách migrace, včetně ilegální migrace či obchodování s lidmi, atd. Také se zmiňuje o vytvoření vhodných podmínek pro legálně pracující v zahraničí.

Komplexní zóna volného obchodu mezi Ukrajinou a Evropskou unií je nedílnou součástí asociační dohody a předpokládá liberalizaci obchodu se zbožím a službami, liberalizaci pohybu kapitálu a do určité míry pohybu pracovních sil. Důležitý je program změn a přizpůsobení předpisů v oblastech souvisejících s obchodem, a to tak, aby odpovídal standardům EU. Část dohody, ve které se jedná o vytvoření zóny volného obchodu, zahrnuje obchod se zbožím, nástroje na ochranu obchodu, sanitární a fytosanitární opatření, usnadnění obchodu a spolupráce v celní oblasti, obchodní vztahy v oblasti energetiky, obchod se službami, investování, pohyb kapitálu, politiku hospodářské soutěže, práva duševního vlastnictví, zadávání veřejných zakázek, řešení sporů.

Část dohody o „Hospodářské a odvětvové spolupráci“ obsahuje ustanovení o podmínkách, metodách a časový rámec pro harmonizaci právních předpisů Ukrajiny v souladu s legislativou Evropské unie. Je zde také uveden závazek Ukrajiny reformovat příslušné instituce v řadě odvětví (energetika, včetně jaderné, doprava, ochrana životního prostředí, průmyslová politika a podnikání, zemědělství, daně, finanční služby, cestovní ruch, zdravotnictví, vědecko-technická spolupráce, kultura, vzdělání, atd.).

Část „Finanční spolupráce“ nastiňuje způsoby a metody získávání finanční pomoci Ukrajině od Evropské unie, včetně sledování použití těchto prostředků. Také v této části se zmiňuje boj s korupcí, podvody a nezákonnou činností.

„Institucionální, obecná a závěrečná ustanovení“ předpokládají zavedení nové úrovně spolupráce EU a Ukrajiny po vstupu asociační dohody v platnost, a to včetně zřízení Rady, Výboru a Parlamentního komitétu pro plnění podmínek asociace. V rámci

zajištění řádné realizace dohody budou vytvořeny mechanismy řešení sporů. Během pěti let od počátku platnosti lze v dohodě provádět určité změny. [54]

Odhaduje se, že nejdůležitější částí dohody je právě ujednání o vytvoření zóny volného obchodu. Evropské unii se otevřením hranic nabídne jeden z největších trhů Evropy, který má kolem 45 milionů spotřebitelů. Pozitivní důsledky otevření hranic by se pro Ukrajinu měly projevit v oblasti importu, na kterém je Ukrajina závislá, a to jeho zlevněním. Spotřebitelé budou moci vybírat podle kvality, a ne pouze podle ceny. Také díky zahraniční konkurenci by se měla zvýšit kvalita ukrajinských výrobků jak pro domácí spotřebu, tak i pro export.

Ostatní pasáže dohody mají přinést občanům lepší ochranu práv a svobod, kvalitnější fungování státních institucí, pokles korupce, zavedení vyšších norem kvality a životní úrovně. V podstatě se tyto změny týkají Ukrajiny, která by se měla přizpůsobit vyšším standardům, které jsou již dávno nastoleny v EU.

Na Ukrajině leckde panuje mýtus o tom, že po podepsání dohody a otevření hranic začne ukrajinská výroba krachovat, jelikož zboží ze států EU je konkurenceschopnější. Tyto obavy mohou být jednoduše vyvráceny faktem, že Ukrajina již teď vyváží do států Evropské unie kolem 25 % svého exportu. Podepsání asociační dohody přitom nezabraňuje Ukrajině v podepsání dohody o celní unii s Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem. V dohodě také není zmínka o tom, že to je první krok ke vstupu do EU. Tato dohoda je sice krokem ke sbližování EU a Ukrajiny, avšak vstup do EU v budoucnu není podmínkou a lze o něm jednat v jiných smlouvách. Asociační dohoda též nepředpokládá zrušení vízové povinnosti pro Ukrajince. [55]

Výše zmíněné dohody také ve značné míře ovlivní obchod mezi Českou republikou a Ukrajinou. Česká výroba a služby na Ukrajině mají dobré jméno, jsou považovány za kvalitní a finančně méně náročné než ze Západní Evropy. Proto s usnadněním přechodu hranic pro zboží lze předpokládat, že import z České republiky na Ukrajinu vzroste. Díky sladěným právním normám bude jednodušší investování a také obchod se zbožím a službami nebude zbytečně proclen, což ušetří nejenom náklady, ale i čas. Také by se měla omezit nelegální migrace pracovníků.

Po uvedení asociační dohody v platnost se na Ukrajině celkově zvýší právní, politická, ekonomická a životní úroveň. Vzroste i obchodování se státy Evropské unie, což příznivě ovlivní ekonomické vztahy České republiky a Ukrajiny.

Závěr

Tato práce obsahuje porovnání České republiky a Ukrajiny. Srovnání je zaměřeno nejen na ekonomická, ale rovněž na politická a sociální hlediska. Cíl práce – porovnat a najít možné cesty pro lepší spolupráci obou států – je podle názoru autorky splněn. Zatím však jen na papíře. Pro jeho uvedení do reality je nutný čas, a podmínkou je především snaha vlád.

V práci je uveden pohled z makroekonomického hlediska a příležitostí na státní úrovni, v čemž je zahrnuto i podnikání a investování pro osoby a firmy.

Vzhledem k tomu, že politická situace na Ukrajině je v současné době nestabilní, údaje uvedené v této bakalářské práci platí k 21. březnu 2014.

Také lze zmínit, že statistické úřady obou států mají jiné nomenklatury, metody a předpisy, a proto pro vzájemné porovnání byly leckdy nutné úpravy a přizpůsobování statistických údajů.

V první kapitole je popsán historický vývoj České republiky a Ukrajiny s důrazem na klíčové ekonomické prvky. Byly popsány hospodářské, sociální a politické stavy obou zemí. Oba dva státy jsou nyní demokratické republiky mající kladný přírůstek migrace, vlastní měnu a průměrně kladný růst HDP. Politická situace v České republice je dlouhodobě stabilní, zatímco na Ukrajině jsou politické krize časté. Také oba státy jsou členy mnoha mezinárodních organizací. Česká republika patří mezi země s vyšší životní úrovní, a není překvapením, že zde zemědělství hraje méně významnou roli, než na Ukrajině (viz obrázek č. 3 a 4).

Druhá kapitola je zaměřena na zahraniční obchod každé z výše zmíněných zemí. Česká republika primárně spolupracuje se sousedními státy v rámci Evropské unie (Německo, Polsko, Slovensko). Oproti tomu nejvýznamějším obchodním partnerem Ukrajiny je Ruská federace. Také stojí za zmínku, že v České republice je lépe nastolena proexportní a investiční politika, než je tomu na Ukrajině.

Ve třetí kapitole jsou popsány možnosti užší spolupráce České republiky a Ukrajiny a její předpokládané přínosy pro obě země. Velkou příležitostí k celkovému prohloubení ekonomické spolupráce Česka a Ukrajiny nabídne větší ekonomická integrace s EU.

Příležitosti pro komplexní spolupráci České republiky a Ukrajiny jsou výsledkem mnoha faktorů: hlubokými historickými a kulturními vazbami, přátelskými a partnerskými politickými vztahy, společnými cíli v realizaci politiky směřem k evropské integraci, společnými regionálními zájmy, existencí ukrajinské menšiny v České republice a české na Ukrajině. Ukrajina je jednou z prioritních zemí pro export České republiky. Tyto dva státy již vzájemně obchodují a celkové saldo obchodní bilance činí 8,8 miliard korun. Pro Českou republiku představují dovozy z Ukrajiny 0,83 % celkového importu a vývozy 1,2 % celkového exportu. Pro Ukrajinu tvoří obchod s Českou republikou 1,3 % dovozů a vývozů.

V roce 2008 se Ukrajina stala 152. členem WTO a tím vytvořila příznivé ekonomické prostředí pro investování a obchodování s jinými státy světa. Dalším důležitým krokem v posilování ekonomických vazeb je podepsání asociační dohody s Evropskou unií, která má pokrýt všechny sféry obchodu včetně dohody o zóně volného obchodu. Podepsání této dohody má podpořit větší ekonomickou spolupráci mezi Českou republikou a Ukrajinou.

Seznam použitých zdrojů

- [1] Společnost před první světovou válkou. *Dějepis.com* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/spolecnost-pred-prvni-svetovou-valkou/>
- [2] Krize Rakouska-Uherska, Vznik Československa. *Dějepis.com* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/krize-rakouska-uherska-vznik-ceskoslovenska/>
- [3] Česká republika od roku 1989 v číslech. In: *Český statistický úřad* [online]. 11. 12. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cr_od_roku_1989
- [4] Informace o Ukrajině. *Konzulát Ukrajiny ve městě Brno* [online]. [cit. 2013-12-02]. Dostupné z: <http://www.ukrkonzulat.cz/cz/index.html>
- [5] BRUSNYJ, S. Bratry po duchu i zbroji. Pro družbu kozakiv i tatar [Bratři v duchu a zbrani. O přátelství kozáků .... In: *Istorična pravda* [online]. 15. 03. 2011 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/03/15/31684/>
- [6] Skil'ky ludej zahynulo pid čas Holodu i čomu ce važlyvo [Kolik lidí zemřelo během hladomoru, a proč .... *Ukrajinská pravda* [online]. 2008 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: <http://www.pravda.com.ua/articles/2008/04/24/3424980/>
- [7] O Společenství nezávislých států. *Společenství nezávislých států* [online]. [cit. 2013-12-11]. Dostupné z: <http://www.cis.minsk.by/page.php?id=174>
- [8] *Deržavna služba statistiky Ukrajiny [Ukrajinský statistický úřad]* [online]. [cit. 2013-12-19]. Dostupné z: <http://ukrstat.gov.ua>
- [9] N.M. L. *Istoriija Ukrajiny* [http://pidruchniki.ws/16321010/istoriya/istoriya_ukrayini_-_levitska_nm]. 2. vydání. Kondor-Vydavnictvo, 2012 [cit. 2014-02-12]. ISBN 978-966-351-403-1.
- [10] Obyvatelstvo podle pohlaví a podle druhu pobytu, státního občanství, způsobu bydlení, národnosti a .... *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-12-15]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/>

!stranka=podle-

tematu&tu=30809&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAHVOu07DQBBcB4z
zKgIFHb9gyR0dXGJbtvw4y74Y4YqDWDHIJMa-
JFch0UBBCz0FZX4C8QW0VliemhIuQUCBWGlXO6uZ2Zm_gVyVsH5C
p1SdsONctWiVebSQleeHx82DpxWomdDMx3Rg0iM2Lm1osKxMq2ycD3
ixswuLas_qYnZEtXg

- [11] List of Euroregions and similar bodies in the European Union. *Euregio* [online]. [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: <http://www.euregio.nrw.de/links.html>
- [12] ISO 3166 - Country codes. *International Organization for Standardization* [online]. [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: http://www.iso.org/iso/country_names_and_code_elements#u
- [13] *Česká národní banka* [online]. [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>
- [14] Těžba a zásoby nerostných surovin v České republice – přehled za rok 2012. *Česká geologická služba* [online]. [cit. 2013-12-17]. Dostupné z: http://www.geology.cz/extranet/publikace/online/surovinove-zdroje/Tezba_a_zasoby_nerostu_2012.pdf
- [15] Číselník naselenňa [Počet obyvateľ]. *Golovne upravlinňa statistiky u misti Kyjevi [Sídlo stitistického úřadu Ukrajiny v Kyjevě]* [online]. [cit. 2013-12-19]. Dostupné z: <http://www.gorstat.kiev.ua/p.php3?c=1123=1>
- [16] *Nacionalny bank Ukrajiny [Národní banka Ukrajiny]* [online]. [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
- [17] Souhrnná teritoriální informace Ukrajina. *BusinessInfo.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-12-19]. Dostupné z: <http://www.eifzvip.cz/dokumenty/infomat-ukrajina.pdf>
- [18] Mineralni resursy ta dobuвна promyslovist' krajin svitu: Ukrajina [Nerostné suroviny a těžba států: .... *Ukrajinska hirnyča encyklopedia [Ukrajinská encyklopedie o těžbě]* [online]. [cit. 2013-12-19]. Dostupné z: <http://resource.ukrlife.org/ukraine.htm>
- [19] *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

- [20] Spokojenost s politickou situací je opět na minimu. *STEM – Středisko empirických výzkumů* [online]. 2012 [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/2611>
- [21] *Konstitucia Ukrajiny [Ústava Ukrajiny]* [online]. [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80?test=4/UMfPEGznhhI0U.ZiZZCTZNHI4Pks80msh8Ie6>
- [22] *Deržavna reestracijna sluzba Ukrajiny [Státní registr Ukrajiny]* [online]. [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: <http://www.drsu.gov.ua/party>
- [23] Či dovirajete vy polityčnym partijam? [Důvěřujete politickým stranám?]. *Centr Razumkova [Centrum Razumkova]* [online]. [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=82
- [24] *Slovník cizích slov on-line hledání* [online]. [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>
- [25] *Sodružestvo nezavisimych gosudarstv [Společenství nezávislých států]* [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: <http://www.e-cis.info/page.php?id=19397>
- [26] *World Development Indicators*. Washington, DC: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: [http://www.scribd.com/fullscreen/135966817?access_key=key-1q6lvfrya3jekx74h19u&allow_share=true&escape=false&view_mode=slide show](http://www.scribd.com/fullscreen/135966817?access_key=key-1q6lvfrya3jekx74h19u&allow_share=true&escape=false&view_mode=slide%20show)
- [27] *World Economic Outlook*. Washington, DC: International Monetary Fund, 2013 [cit. 2014-03-02]. ISRC 1564–5215. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/02/pdf/text.pdf>
- [28] ING. TOMÁŠ PAVELKA, Ph.D., I. M. F. *Vývoj míry inflace v roce 2008 a její prognóza na rok 2009*. Praha: 2008. Oddělení makroekonomických prognóz a analýz, Českomoravská konfederace odborových svazů [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: http://www.cmkos.cz/data/articles/down_1251.pdf
- [29] Informacija pro stan vykonanňa Zvedenoho i Deržavnoho budžetiv Ukrajiny [Informace o stavu a výkonu... *Ministerstvo finansiv Ukrajiny [Ministerstvo financí Ukrajiny]* [online]. 2009, verze 27.02.2014 [cit. 2014-03-07].

- Dostupné z: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77440
- [30] Stan zovnišňoji zaborgovanosti Ukrajiny pered mižnarodnumu kreditoramy: ocinka ta naprjamky .... FINANCIAL SPACE, 2013, č. 2, s. 73 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://fp.cibs.ck.ua/files/1302/13fivszz.pdf>
  - [31] Kódy NACE. *Kód NACE – Klasifikace ekonomických činností* [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.nace.cz/>
  - [32] Databáze ročních národních účtů. [HDP Výrobní metoda] In: *Český statistický úřad* [online]. verze 1.10.2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_prod
  - [33] Statistics database. [Trade profiles] In: *World Trade Organization* [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCountryPFView.aspx?Language=E&Country=CZ%2cUA%2cE27>
  - [34] Databáze zahraničního obchodu. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>
  - [35] Zahraniční obchod se zbožím podle změny vlastnictví (národní pojetí) – časové řady. In: *Český statistický úřad* [online]. 10. 03. 2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vzonu_cr
  - [36] KALÍNSKÁ E. A KOLEKTIV *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3396-8.
  - [37] Export v kostce. In: *BusinessInfo.cz* [online]. [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/statni-podpora-exportu/export-v-kostce.html>
  - [38] Export v kostce – Nabídka služeb státu pro exportéry. In: *BusinessInfo.cz* [online]. 2013 [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/app/content/files/dokumenty/exportvkostce.pdf>
  - [39] ODBOR 52200. Síť českých ekonomických diplomatů ve světě. In: *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 23. 01. 2014 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument107366.html>
  - [40] ODBOR 52200. Síť zahraničních zastoupení MPO. In: *Ministersvo průmyslu a obchodu* [online]. 23. 01. 2014 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument144156.html>

- [41] BANK, T. W. In: *(Second Export Development Project (EDP2) P095203*. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSCContentServer/WDSP/ECA/2014/02/11/090224b08227a18b/1_0/Rendered/INDEX/Ukraine000Seco0Report000Sequence012.txt
- [42] Systema deržavnoji pidtrymky exportu [systém podpory exportu]. In: *Deržavna pidtrymka ukrajinskeho exportu [státní podpora ukrajinského exportu]* [online]. [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/zakon_v_sferi_zed//4596.html
- [43] ŠAROV O.M., B. V. S. *Ščodo okremych pytaň deržavnoji sinansovoji pidtrymky exportnoji dijalnosti v Ukrajinі* [Jednotlivé .... In: *Nacionalny institut strategičnych doslidžeň [Národní institut pro strategická studia]* [online]. [cit. 2014-02-25]. Dostupné z: <http://www.niss.gov.ua/articles/1187/>
- [44] *Posolstvo ukrajiny v Českij republici [Velvyslanectví Ukrajiny v České republice]* [online]. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z: <http://czechia.mfa.gov.ua/ua>
- [45] *Europa. Summaries of EU legislation* [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://czechia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-czechia/diplomacy>
- [46] Association. *European Union External Action* [online]. [cit. 2014-03-21]. Dostupné z: <http://eeas.europa.eu/association/>
- [47] Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Exportní strategie ČR 2012–2020* [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument103015.html>
- [48] European Union External Action. *European neighbourhood Policy* [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/enp/index_en.htm
- [49] European Union External Action. *Treaties Office Database* [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/world/agreements/searchByCountryAndContinent.do?countryId=3856&countryName=Ukraine>
- [50] European Union External Action. *EU around the Globe* [online]. [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/ukraine/index_en.htm

- [51] Delegation of the European Union to Ukraine. *Overview of political relations* [online]. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu_ukraine/political_relations/index_en.htm
- [52] Velvyslanectví Ukrajiny v České republice. *Obchodně-ekonomická spolupráce mezi Ukrajinou a Českou republikou* [online]. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://czechia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-czechia/trade>
- [53] European Commission. *countries and regions: Ukraine* [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/ukraine/>
- [54] European Union External Action. *EU Around the Globe: Text of the initialled Agreement* [online]. [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/ukraine/assoagreement/assoagreement-2013_en.htm
- [55] COMMISSION, E. European Commission. In: *Myths about the EU-Ukraine Association Agreement* [online]. 22. 01. 2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/january/tradoc_152074.pdf
- [56] ZARUBA, V. M. a R. Ju. VASKOVSKY. *Istorija Ukrajiny (z najdavnišich časiv do sohodenňa)* [Dějiny Ukrajiny (od starověku až po současnost)]. Lira LTD, 2005. ISBN 966-7894-99-1.
- [57] BĚLINA, Pavel a Stanislav BIMAN, a kolektiv. *Kronika Českých zemí*. 4. vydání. Fortuna Libri, 2012. ISBN 978-80-7321-651-1.
- [58] DAVIES, Norman, (překlad Kateřina HRONOVÁ, Ladislav NAGY a Šimon PELLAR). *Evropa. Dějiny jednoho kontinentu*. 2. vydání. Prostor, Academia, 2005. ISBN 978-80-7260-138-5.